

Brief aan mijn kinderen en aan de kinderen van de wereld in aantocht.

Raoul Vaneigem, *Lettre a mes enfants et aux enfants du monde à venir*, Le cherche midi, 2012

Achterflap

“Welke wereld laten we onze kinderen na?” verdient meer dan het tamboergeroffel van de verontwaardiging.

Er schuilt nochtans een zekere ongerijmdheid in het aanmoedigen van de engelachtigheid van de goede bedoelingen, zonder wapens aan te reiken tegen de monsters van het gewone geweld, die er anders een snelle hap van maken.

Er zijn er veel die voortdurend vitten op de dominante barbarij en absurditeit omdat ze er niet toe komen de grondvesten te leggen van een maatschappij die eindelijk verlost is van de handelsverhoudingen en van het financiële totalitarisme. Nu een beschaving, die technologische ontwikkeling verbond aan menselijke onderontwikkeling, zieltogend in de modder en het bloed ligt, zien nieuwe waarden het daglicht en vervangen ze oude.

Ik ben gevoelig geweest voor die nieuwe zucht die de wil aanwakkert – niet alleen bij mijn kinderen en kleinkinderen, maar ook bij een groeiende groep jongeren – om echte menselijke waarden in te stellen (solidariteit, creativiteit, gulheid, wijsheid, heruitvinden van de liefde, bondgenootschap met de natuur, feestelijke aantrekkingskracht van het leven), die breken met de patriarchale waarden (autoriteit, opoffering, werk, schuld, dienstbaarheid, wederdiensten, opkropping en uitbarsting van de emoties), gericht op de predatie, het geld, de macht en die breuk

met zichzelf die de oorzaak is van de angst, de haat en het misprijzen van de andere.

Ver van de media die er hun beroep van maken het niet te weten, vormt zich clandestien een levende maatschappij onder de barbarij en de ruïnes van de Oude Wereld. Het is niet overbodig aan te tonen op welke manier ze zich aanmeldt en hoe ze zich zal ontvouwen.

RV

Voor Ariane, Ariel, Chiara, Tristan, Garance, Renaud, Sasha, Lunta

Inhoud

- Voorwoord p4
- Een verandering van beschaving voltrekt zich onder onze ogen p8
- De oude nachtmerries vertroebelen nog altijd onze dromen van vernieuwing p9
- De aardverschuiving van de Franse Revolutie p11
- De valstrik van de vrije markt p12
- Van productivisme naar consumentisme p14
- De illusie van het consumeerbare welzijn p15
- Het consumentisme heeft alle waarden gelijkgesteld met de handelswaarde p16
- De revolutie van het dagelijkse leven p17
- Het financiële kapitalisme of alle geld in de goot p19
- Voor en tegen de cultuur p20
- De leermeester wordt opgevolgd door de gedachteloze slaaf p22

- De populistische regressie, de cultuur van het niets en de verdwazing van de massa's p26
- Bewustzijn en emoties p28
- De intellectuele bloedvlek p29
- De ideologie, ziekte van het zijn p32
- De mens van de weerzin, of de weerwraak van het in zijn begeerten gefrustreerde lichaam p35
- Het ultieme conflict herleidt zich tot een endemische oorlog tussen de partij van de dood en het partij kiezen voor het leven p42
- Een nieuwe volksverlakkerij: het ecologische neokapitalisme p45
- Het bewust worden van zichzelf en van de wereld is wat het meest mankeert p47
- Verlof nemen van een onmenselijk verleden p48
- De levenslijn puren uit het verleden dat ze heeft verborgen p52
- De liefde voor het leven heeft geen behoefte aan ethiek p54
- Het overstijgen van het overleven impliceert het ontstaan van een levensstijl p57
- Jullie zijn de kinderen van een eeuwige lente p61
- Strijden voor het leven is niet hetzelfde als tegen de dood vechten p63
- Voor een feestelijke maatschappij p66

We hebben maar één ding nodig: de diepe vreugde van het leven. Laat haar poëtische kracht ontwaken en zich ontplooien en alles wordt er ons bovenop gegeven.

Voorwoord

Hoe kan ik me nu wenden tot mijn dochters, tot mijn zonen, tot mijn klein- en achterkleinkinderen zonder daarbij te betrekken, al wie in het vrekkige universum van het geld en de macht werd geworpen, al wie ook morgen nog riskeert ontrief te worden van de niet te ontkennen beloften van de geboortegift, een leven zonder tegenprestatie?

Als ik niet zo'n afkeer had van morele geboden zou ik me kunnen beperken tot enkele nobele humanistische verklaringen. Er schuilt nochtans een zekere ongerijmdheid in het aanmoedigen van de engelachtigheid van de goede bedoelingen, zonder wapens aan te reiken tegen de monsters van het gewone geweld, die er anders een snelle hap van maken.

De eenvoud van de mens en van de wereld waarin hij probeert te leven is slechts schijn. De oppervlakte van de wezens en de dingen heeft de bedrieglijke onbewogenheid van een meer, maar de argeloze vis is vlug gevangen. Overigens heeft de evolutie van de zeden en de gewoonten een punt van versnelling bereikt dat een nieuw licht doet schijnen op een ongewoon samenlopen van evidenties, in het hart van het duister van gisteren.

Misschien stemt u in met het verwijt dat me dikwijls wordt gemaakt, te schrijven in een stijl die van de lezer meer moeite en aandacht eist dan een roman.

Wat is voor elke zot gemakkelijker te verstaan dan het herkauwen van vooroordelen dat sinds eeuwen doorgaat voor denken; dan die gemeenplaatsen die van generatie op generatie worden herhaald tot ze doorgaan voor eeuwige waarheden? Filosofieën, godsdiensten, ideologieën zijn niets meer dan het vastpinnen van een gedrag dat, hoe divers ook, gehoorzaamt aan onwrikbaar geachte drijfveren: de drang naar macht, de aantrekkingskracht van geld, van concurrentie, het gevecht van kracht tegen list, de onderdrukte bestialiteit en zijn uitspattingen, de ontaarde

liefde, de schuldige angst, de verbanning uit zichzelf, de existentiële malaise.

Diegenen waarvan de gedachten de gewone vaststelling van die stokoude motivaties nooit overstijgen en in het rond draaien in het eeuwige herhalen van de archaische mens, dat zijn dezelfde die het me kwalijk nemen dat ik me herhaal telkens ik enkele zandkorreltjes strooi in de raderen van een mechanisch lot dat hen meeneemt waar ze niet willen gaan – ze weten het en ze leggen er zich bij neer.

Men brengt de rotsvaste zekerheden van het verleden niet aan het wankelen zonder er op los te hameren met ideeën die in staat zijn de oude banaliteiten te verpulveren en voor de toekomst de wegen te openen die de toekomst zal banaliseren.

Hoe evenwel de lezer niet ontmoedigen met brandende waarheden als hij naar gewoonte zelfs de koude asse ervan niet durft aan te raken? Ik zal niet overgaan tot de literaire spitsvondigheden van de schrijver die zijn lezer wil verleiden. Mijn dilemma is het ontwijken van de kunstgreep van de verleiding en, tegelijkertijd de luiheid, die ik genoeg waardeer om er de deugden van te beoefenen, niet op te geven.

Men zegt dat Leonardo da Vinci een kamer inrichtte, behangen met kleine spiegels. Hij zette er zich middenin om na te denken (*réfléchir*) in het centrum van een microkosmos die hem in menigvoud “weerspiegelde” (*réfléchir*) en zijn verschijning veranderde. Daar zat hij, in het midden van verschillende bespiegelingen waaruit hij als enige de lering trok. Zijn we niet op elk ogenblik omgeven door een mozaïek van uiteenlopende elementen, waar dezelfde dingen en dezelfde wezens voortdurend terugkeren maar telkens onder een andere invalshoek, die hun belichting verandert en hen verrijkt met nieuwe betekenissen?

De herhaling is slechts schijn. Ze is zoals de muzikale variaties op een gegeven melodie. Wanneer de toondichter op het einde het initiële thema

herhaalt, is het in standvastigheid verrijkt met alle improvisaties die zich hebben opgevolgd en waar het aanleiding toe gaf.

De compositie in mozaïek speelt op de paradox tussen het familiale en de afstand. Het is aan de lezer zich op zichzelf te baseren, om doorheen mijn betoog te ontwarren wat in hem in resonantie is als een echo van zijn eigen aspiraties; om te vermoeden langs welke wegen van mogelijke uitvoering deze labyrintische begeertes zich een weg banen.

Je verkwist zoveel energie met werken aan wat je verdort en verarmt, en je zou je neus ophalen voor de moeite die wordt verwacht van een aanpak gericht op een benadering van de wereld en de begeerte om die wereld van kop tot teen te veranderen?

Ik geef toe dat het gemakkelijker is de dominante aberratie goed te keuren dan het authentieke leven, maar ik weiger toe te geven aan dit laffe gemak, net zoals ik de rottende en hatelijke emoties het recht weiger het menselijke bewustzijn van een op te bouwen leven te versmachten.

We zijn zo gewoon aan de criteria waarmee het dagelijkse overleven zijn vervelende parcours afbakent dat de scherven van het leven, dat haar kosteloosheid aanbiedt, ons afschrikken met hun ongewone klaarheid en ons kwetsen als wonden van onzin.

Ik wil die ongemakkelijke en hartstochtelijke weg niet mislopen, waar ik kom en ga van wat ik ben naar wat ik wil zijn. Mijn weg stijgt en daalt, altijd dezelfde en voortdurend anders, onder mijn passen die hem betreden, een spoor graven, hem doorkruisen.

In de ogenschijnlijke onduidelijkheid van de woorden en zinswendingen, waarin men denkt zich te verliezen, komt er altijd een geschikt moment voor het ontwaken van het levende. Het onttrekt zich uit het existentiële magma waarin het slipte, het veert op, als op de loer voor een ongewone ontmoeting.

Deze confrontatie met zichzelf geeft opnieuw zin en eenvoud aan wat ingewikkeld leek. Het bewustzijn verrijkt zich met wat het bezit. De beste remedie tegen dit levenstekort, de overlevingspijn, is de eigen rijkdom ontdekken, die van het genot, van de schepping, van de liefde, van de dronken begeerte zich te bevrijden van de handelonderdrukking.

Het "woord" heeft tijd nodig om af te dalen van het hoofd in het lijf waar andere oren het horen, op hun manier vastleggen, waar de taal van de emoties het distilleert, alvorens zich te richten tot dit bewustzijn dat afkomstig is uit onze mentale activiteit die het gewicht en de gratie draagt van een mens, altijd meer mens.

Zoveel dagen, zoveel jaren vooraleer "de zin lichaam wordt"! Om onze emotionele bestialiteit te leren louteren in plaats van ze te onderdrukken en ze los te laten in de pompzoden van de barbarij, zoals voorgeschreven in de lange geschiedenis van onze onmenselijkheid.

Ik wil niets minder dan de almacht van het leven. Ik maak me geen zorgen noch om te preken, noch om te voorspellen. Mijn gedachten vormen zich en maken bij elke schrede vooruitgang, want de roep is constant. Mijn luiheid mikt op een effect van resonantie waarvan de echo's overal weerkaatsen zonder dat ik er hoef naar om te zien. Spelend op het nabije en het verre, steek ik mezelf voorbij en loop ik voor mij uit. Ik vind mogelijkheden uit om me zonder schade te onttrekken aan het drijfzand dat het overleven is. Mijn aanpak gaat in tegen al wie zich ten koste van vergeefse moeite, wild verweert en wordt opgeslokt in een fatalisme dat als een zure luciditeit inweekt op een kadaver.

Wil je weten wat me echt aan het hart ligt? Dat is de zang van de aarde waarvan, volgens het model van de muzikale variaties eerder aangehaald, het initiële en finale thema gelijk zijn. Het is de basis leggen voor een maatschappij waar mijn geluk, het geluk van mijn kinderen, van mijn geliefde, van zij die ik vroeger liefhad, van mijn vrienden, van alle mensen waar ik wat voor voel, intiem solidair is met het geluk van de schepsels,

overal ter wereld neergeslagen door de tirannie van het geld, van de macht, van de handelswaar. En van de dieren, om te beginnen met het dier dat in ons leeft.

Tussen het alfa en het omega van mijn intenties liggen slechts de poging en de verleiding de gegrondheid van mijn keuze toe te lichten.

Een verandering van beschaving voltrekt zich onder onze ogen

Jullie hebben het privilege gehad, geboren te worden op een cruciaal punt in de geschiedenis. Een tijd waarin alles verandert, en niets zal nog zijn als voorheen.

Het toeval is uitzonderlijk, het voorval te duchten. Want hoe goedaardig ook de aankondiging, elke verandering lijdt onder onzekerheden, aftasten, onhandigheden. Haar breekbaarheid stelt haar bloot aan verwarringen die haar verdiensten kunnen wijzigen.

Op jullie schouders weegt nog het gewicht van een onmenselijk verleden. Ik denk niet de enige te zijn, die verlof wil nemen van dat verleden. Jullie zijn in het midden van het slagveld terecht gekomen van het genadeloze gevecht tussen het oude en het nieuwe.

Een beschaving stort in, een andere verschijnt. De tegenslag van de erfenis van een planeet in ruïnes, gaat gepaard met een weergaloze kans: die van het meemaken van de trage opkomst van een maatschappij zoals de geschiedenis er nog nooit één kende – behalve dan in de zotte hoop die sinds duizenden generaties wordt gevoed, om op een dag een bestaan te leiden dat een menselijk wezen waardig is, een bestaan dat eindelijk is bevrijd van ellende, van barbarij en van angst.

Wij wanhoopten om ooit te bereiken wat veelal voor een hersenschim, een utopie werd gehouden, en kijk, haar realiteit neemt vorm aan voor onze ogen.

Een nieuwe maatschappij verschijnt uit de nevelen. Het is nog maar een ontwerp, met de beste intenties naast de slechtste. Jullie staan niet alleen voor een vormeloos blok waaruit jullie een levend en harmonieus beeld moeten zien te halen, jullie maken er deel van uit.

Geconfronteerd met een solitaire en solidaire, paradoxale ervaring zullen jullie alleen zijn om er jullie aan te wagen en nochtans zullen velen zich aan jullie zijde bevinden, bezig met het "beeldhouwen van het eigen bestaan".

Is er iets meer in overeenstemming met onze eigenschap van menselijk wezen dan ons te verzamelen om ons eigen geluk en dat van iedereen op te bouwen? Uit dit boeiende avontuur zullen jullie vlug een drievoudige les trekken:

- a) Wat uit de grond van het hart wordt begeerd heeft alle kansen tot slagen.
- b) Niets is ooit verworven.
- c) Hoed je dus voor hoogmoed en vooringenomenheid!

De oude nachtmerries vertroebelen nog altijd onze dromen van vernieuwing

Ik wil wat zeggen over het verleden dat me bezwaart, over de toekomst die me verrukt en over het heden, waar op elk ogenblik een realiteit, die ik ondraaglijk vind, in conflict komt met de levende realiteit waar ik naar snak.

Het volstaat de zowat tienduizend jaar die onze geschiedenis uitmaken, te overlopen om vast te stellen welke wanverhouding er heerst tussen de evolutie van de technieken en de vooruitgang van de zeden. Eindeloos is de weg van de neolithische smidse naar de atoomcentrale; *afschuwelijk* kort, de afstand tussen de plundering van de eerste stadstaten,

zesduizend jaar voor onze era, en de nazikampen, de sovjet goelag, de Rwandese genocide. Van bronzen dolk tot raket, de militaire bruut is amper onderhevig aan variatie.

Wat stellen de technologische hoogvlucht en de pracht van de kunst voor, naast de ellende en de angst met hun aangehouden lange klacht van een lijdende mensheid, klacht die lijkt af te nemen tot het nodeloze herhalen van een kreet?

Hoe vergeten dat toen het genie van Bach de wereldcultuur verrijkte, miljoenen ongelukkigen van honger stierven, bezweken onder de martelingen, werden vermoord door de legers van de prinsen en het gerecht van de notabelen?

Ik heb in een wereld geleefd waar het juk van de tradities de nek tot buigen dwong. Wee wie zich wou oprichten en zich afwendde van de slavenmenigten! De kracht, de leugen en de list overtuigden hem met kontrappen en beloven, in de rang terug te keren, de kudde te verwoegen die door de macht van de Staat, van de Kerk en van de ideologieën allerhande naar het slachthuis werd geleid.

Men leerde de kinderen toen dat de maatschappij in twee kampen is verdeeld: zij die eten en zij die worden gegeten. Van jongs af moest je vechten. Voor wie, voor wat? De meest nobele tot de meest povere uitvluchten werden ingeroepen om ons te verdwalen in gevechten die de onze niet waren. Door tegenover de anderen te staan, vochten we tegen onszelf, meestal onwetend over de pijn, waarvan we tegelijkertijd slachtoffer en mededader waren.

De predator voorrang geven op het gevoelige en vrijgevoerde wezen, dat is de misdaad die de beschaving van huurlingen tot op vandaag, ongestraft begaat tegenover het kind.

Het individuele en sociale avontuur was op dergelijke wijze voortdurend bezaaid met tegenslagen, ontmoedigingen en valse hoop dat de zeldzame

verrukkingen van geluk meestal werden verstikt onder de cynische spot van de wrangheid en de weezin.

Bij gebrek aan het vermogen tot het uitvinden van een levensbestemming, die in staat is om de begeerte naar bevrijding te vervullen, hebben de menigten zich gedwee overgegeven aan hun verkozen of zelf uitgeroepen bazen, die terwijl ze een beter bestaan beloofden, hen in het nauw van de ellende en de dood dreven. Ondanks hun verschillen werden sinistere marionetten als Hitler, Dolfuss, Lenin, Trotski, Stalin, Mussolini, Franco, Mao Tse Toeng gewoonlijk verheven tot modellen van dagelijks gedrag. Ze waren, om een koe een koe te noemen, de hoogdravende afdruk van de goede huisvaders en kleine bureauchefs die overal als larven rondom ons krioelen.

De aardverschuiving van de Franse Revolutie

Nochtans werd meer dan twee eeuwen geleden door een economische, politieke, sociale en psychologische aardbeving, het reliëf en de structuur van deze wereld omver geworpen, wereld zo oud en zo onwrikbaar op zijn fundamente dat hij doorging voor overeenkomstig het ontwerp van een eeuwige God. We weten vandaag dat het Opperwezen, een echte succubus van het menselijke wezen, een verzinsel is van priesters en prinses die zodoende een onaantastbaar karakter verleenden aan de rangorde waarmee het statuut van meesters en slaven werd vastgelegd.

De Franse Revolutie maakte een eind aan een economie die sinds bijna zeventuizend jaar draaide rond de landbouw en op de toe-eigening van de grond. God stierf op het schavot samen met de onfortuinlijke Lodewijk XVI, slachtoffer van het symbool dat hij belichaamde. Aldus ondergingen het monarchistische en het goddelijke principe het halsrecht en werden ze van hun tweelingenhoofden ontdaan. Beide principes waren de kroon op een hiërarchische piramide waarvan de cohesie de garantie was voor een onwrikbare tirannie. Maar zonder de heiligheid van zijn *chef* is deze

hoofdeloze piramide veroordeeld in te storten, welke moeite ook de ideologische dictaturen – van Robespierre tot Mao – deden om haar unitaire en mythische structuur te herstellen.

Het debacle van het Ancien Régime en de afwijzing van het monarchistische en religieuze totalitarisme bazuinden de triomf van de ideeën van vrijheid, van gelijkheid en van broederlijkheid. De gedachten van de Encyclopedisten, van Diderot, van d’Alembert, van Holbach, van Chamfort, van Rousseau, van Voltaire, van Meslier concretiseerden zich dank zij de revolutie van 1789 en gaven voeding aan het project om van droom naar werkelijkheid over te stappen.

De hoop om toegang te hebben tot een waarlijk menselijk leven riep een collectief enthousiasme op waarvan de geschiedenis geen voorbeelden kende. Voor het eerst misschien, voorvoelden de mensen dat leven niet hetzelfde is als overleven en dat een bestaan, die naam waard, niet bestaat uit het dag aan dag bijeen scharrelen van zijn onderhoud, “als vogels die slechts met grote schrik eten”.

Overleven is eigen aan de dieren, niet aan de mens.

De valstrik van de vrije handel

Als het religieus obscurantisme, de geslotenheid van geest, de verbodsbepalingen op de vrije gedachte het product waren van het economische en sociale immobilisme, inherent aan de structuur van de agrarische omheining, dan kwam ook de *Verklaring van de rechten van de mens* grotendeels voort uit een economische vernieuwing: de vrije circulatie van goederen en personen, die de absolute overwinning betekende van de bourgeoisie op de aristocratische tirannie.

Maar wat gebeurt er dan? De vrijhandel die zijn waarborgen gaf aan het opstarten van een vrij leven, treuzelde niet om van de droom een nachtmerrie te maken.

Het bleek alras dat de vrijheid toegekend aan de handel, aan het profijt en aan de hebzucht van het "verrijk uzelf!" een macht toekende die deze rechten van de mens, die ze mee had helpen vastleggen, ontkende, verbood of van hun inhoud ontdeed.

Vanaf 1792 gingen beide rivaliserende fracties er op hun eigen manier tegen aan. Het liberalisme van de Girondijnen aarzelde niet om de menselijke vrijheid te verwarren met de vrijheid van het zakendoen. Wat betreft het staatssocialisme van Robespierre en de Jacobijnen, de treden van de guillotine werden gesmeerd met de zalving van de vrijheden. Dat de kreet van Manon Philippon in herinnering moge blijven: "Vrijheid, zoveel misdaden begaan in jouw naam!" En vergeet Olympe de Gouges niet, onthoofd omdat ze de gelijkheid van de vrouw en de man had bepleit.

De overwinning van het kapitalisme op de agrarische economie had van de "kapitein van de nijverheid" het model gemaakt van de nieuwe mens, de Prometheus-mens, waarvan het dynamisme en het technologische genie werden verondersteld de maatschappij naar het welzijn te gidsen. Maar het kapitalisme had amper de grondplaat van de archaische economie doorbroken of het bleek op zijn beurt een besloten structuur, een immobiele wereld waar de verandering slechts optrad binnen een omheining, strikt afgelijnd door het zoeken naar profijt en door de repressie van elke belemmering. Ontdaan van het agrarische despotisme, bevond men zich nu onder de loodzware kap van de financiële tirannie.

Om de uitbuiting van het proletariaat te rechtvaardigen, verspreidde het industriële kapitalisme een ideologie van technische en sociale vooruitgang die cynisch werd gelijkgesteld met de frenetieke aangroei van de patronale winsten. Een arsenaal aan wetten dat de vrijheid om zich te verrijken gunstig gezind was, ondernam het ruïneren van een vrijheid om te leven, waarvan de kreten werden gesmoord.

Van productivisme naar consumentisme

De zoektocht naar het maximale profijt heeft nooit opgehouden de evolutie van het kapitalisme te leiden. Zij was het die beetje bij beetje de dwingende verplichting om te produceren, inwisselde voor de niet minder opgelegde aanmoediging om te consumeren.

Terwijl de productie van goederen en van grondstoffen vanaf de 19de eeuw de prioritaire sector van de economie en de belangrijkste bron van winst was, tekende zich in de jaren 1950 een nieuwe oriëntatie af die een ontzaglijke ontregeling van de zeden en de mentaliteiten veroorzaakte.

De noodzaak om te produceren had een arbeidersklasse voortgebracht waarvan het intensieve werk en de ellendige lonen de verrijking van het patronaat en van de klasse van de burgerij verzekerden. Deze nieuwe slaven verschilden van de lijfeigenen van het Ancien Regime op één enkel punt: het bewustzijn van het ontrechte lot dat hen tot de armoede veroordeelde terwijl ze de rijkdom van een natie produceerden. Ze namen dan ook het recht ter hand om te strijden tegen de leugen van en de onderdrukking door de bourgeoisie. Ze voelden zich dragers van een historische opdracht, hun emancipatie droeg het einde van de klassenmaatschappij in zich en zou de basis vormen van een egalitaire maatschappij.

Waar haalden ze hun wapens? Uit dezelfde filosofie van de Verlichting waar de bourgeoisie de hare haalde om de tirannie van het Ancien Regime omver te werpen alvorens haar eigen despotisme op te leggen. Die autoritaire en patriarchale macht, erfdeel van het monarchistische en theocratische stelsel, waartegen de denkers uit de bourgeoisie zich hadden afgezet, vond het proletariaat nu tegenover zich, in een lekenversie, ontdaan van God, maar evenzogoed meedogenloos repressief als voorheen.

De illusie van het consumeerbare welzijn.

In de tweede helft van de twintigste eeuw wijkt de almachtige sector van de industriële productie beetje bij beetje voor de sector van het consumeren. Deze nieuwe oriëntatie was een noodzaak voor het overleven van het kapitalisme.

De opstand van de gekoloniseerde volkeren bedreigde inderdaad de bevoorrading aan grondstoffen voor de geïndustrialiseerde maatschappijen. Hoe ontsnappen aan dergelijk gevaar? In het zogeheten democratische Europa bestond de oplossing erin de uitbuiting van de gekoloniseerde landen in opstand, te vervangen door een kolonisatie van de werkende massa, hetgeen het aanzienlijke voordeel had dat er niet moest worden teruggegrepen naar geweld.

Zo werden de proletariërs van de koloniserende landen uitgenodigd op een festijn waarvan ze de dupe zouden zijn: het mondiale banket van het algehele consumentisme. (De Verenigde Staten hadden deze nieuwe vorm van slavernij al met succes uitgetest.) Wie werd uitgebuit, wende aan het aantrekken van de kledij van de consument na het uittrekken van de blauwe kiel of witte boord.

Er zou wat tijd overgaan vooraleer te begrijpen dat er een dubbele uitbuiting te pas komt bij de overstap van een fabriek die is onderworpen aan de dwang tot productie, naar een fabriek waar de aantrekkingskracht van de verteerbare goederen aanzet tot het uitgeven van het salaris.

De kapitalisten wonnen inderdaad op twee terreinen: enerzijds leden ze minder verlies ten gevolge van stakingen en onophoudelijke arbeiderseisen, anderzijds leidde de toegang van het grote aantal mensen tot de consumptiegoederen, vroeger voorbehouden aan de bourgeoisie, tot het ontwapenen van het proletariaat en tot het geniepig aanwakkeren tot harder werken om meer te verteren. Zijn nieuwe statuut – dat hem de illusie gaf zich te verburgerlijken – ontnam hem beetje bij beetje zijn klassenbewustzijn, tot hij zelfs de naam van proletariër vergat.

Maar een klasse definieert zich door het zijn, niet door het hebben. De bourgeoisie is in die zin een bastaardklasse, ze is de enige die ernaar streeft haar zijn te reduceren tot het hebben. Voor de aristocratie beperkt het zijn zich tot het voorrecht van geboorte, belachelijk fundament van een verfoeilijke tirannie. Het zijn van het proletariaat is een "moeten-zijn", een wezensdrang, dat de afschaffing beoogt van de klassen, te beginnen met de hare, door zich te vereenzelvigen met de beweging van het "zijn", dat de voorrang van het "hebben" afschaft.

Het consumentisme heeft alle waarden gelijkgesteld met de handelswaarde.

De overgang van het productivisme naar het consumentisme veroorzaakte een echte aardschok in een wereld tot dan beheerst door de dwang, de autoriteit, de hiërarchie, het respect voor de religieuze en ideologische waarden.

De macht van de bazen was inherent aan de noodzaak om de productienormen op te leggen. Die macht brokkelde af, langzaam maar zeker, ten voordele van een supermarktdemocratie waar de keuze van de individuen zich uitoefende zonder voorbehoud – op ééntje na: aan de kassa de prijs betalen van de "vrij" gekozen koopwaar.

De aansporing zichzelf plezier te doen, had het voordeel de verkoop aan te wakkeren. De technieken van publicitaire communicatie legden zich toe op het loven van het onontbeerlijke karakter van een groot aantal schadelijke, minderwaardige en nutteloze producten. Een ononderbroken lastig vallen, liet tot in het onderbewustzijn een soort knarsende wals weergalmen waar het gamma aan valse noden en kunstmatige begeerten de plaats probeerde in te nemen van de melodieën van het authentieke leven, weinig gevoelig voor de deuntjes van die ophefmakende leugen.

De illusie van de vrije individuele keuze verleende bovendien aanlokkelijke kleuren aan die ideologie van het genot, het hedonisme. Het consumentisme wierp de oude morele en religieuze bezwaren overboord die de bereidheid tot genot verstikten onder het gewicht van zonde en schuld. De antieke deugd van de gedurende eeuwen onderwezen opoffering werd zwaar ondermijnd.

De nieuwe economische golf was een aanmoediging – geheel onvrijwillig – voor de kritiek op het werk, waarrond de bourgeoisie een echte cultus optrok. De noeste deugd en haar morele lofzang verloren veel van hun krediet toen bleek dat het werk vooral toeliet om geluk op afbetaling te kopen.

Het consumentisme veranderde de voorouderlijke gedragingen. De zorg voor het ontwikkelen van een waaier nieuwe producten en voor het verhogen van de verkoopcijfers, stimuleerde tot voorbij de emancipatie van de vrouw en het kind, tot voorbij de bezorgdheid jegens de dieren en het respect voor de natuur, daarbij de consumenten gevoelig makend voor het welzijn van de baby's, van de meisjes en van de honden.

De revolutie van het dagelijkse leven.

Er moest worden gewacht op mei 1968 in Frankrijk om vast te stellen in welke mate het consumentisme, de belofte van een welvaartsmaatschappij en de ontgoocheling die ze opwekte, de gunstige voorwaarden hadden geschapen voor een ware revolutie van het dagelijkse leven.

Ten gevolge van de door de nieuwe economische stroming toegebrachte slagen aan de seculiere tradities, ondernamen de jonge generaties van toen een grote kuis in alle overgeërfde waarden uit een archaïsche maatschappij die het bourgeois modernisme aan zijn eigen eisen had aangepast: patriarchaal gezag, hiërarchie, Kerk, leger, werk, opoffering,

overwicht van de man en van de familievrader, misprijzen voor de vrouw, voor het kind, voor de natuur. Niets ontsnapte nog aan de onstuimige kritiek. De censuur werd belachelijk gemaakt. Het was het einde van de vermeende misdaad van de godslastering, van het principe van de majesteitsschennis, van de morele orde, van het respect voor de kerkelijke en wereldlijke hoogwaardigheidsbekleders.

Maar wat niet wortelt in het dagelijkse leven en in haar wil tot bevrijding, verzinkt snel en verdwijnt in het moeras van de gewone corruptie. Natuurlijk had de golf van consumeerbare vrijheden de wil tot emancipatie van mannen en vrouwen tot doel. Die wil gehoorzaamde aan een leitmotiv dat de hele dag lang werd herhaald: "Koop, koop gelijk wat, maar koop!"

Gezien de ruilwaarde van een product, economisch gezien, belangrijker is dan haar gebruikswaarde – haar nut – en dan haar kwaliteit, had de handelslogica de neiging tot nivellering van goederen en ideeën die voordien het aureool van het prestige verkregen of in diskrediet vielen.

Een ware grote kuis rukte de ingewanden uit zowel de religieuze als de ideologische waarden met hun onwrikbare reputatie, als uit de menselijke waarden die van generatie op generatie wisten te weerstaan tegen de verdrukking en de dominante leugen – authenticiteit, solidariteit, vrijheid van lijf en geweten.

Velen begrepen toen dat het te verkiezen was om zijn vitale energie te investeren in de constructie van een echt leven, veeleer dan ze te verkwisten in ideologische en religieuze twisten, bespat met het bloed en de modder van hun belachelijke en pathetische triomfen.

De idee van een authentiek geleefd bestaan, begon zich een weg te banen. Ze is toe aan haar eerste aftasten maar, hoe obscuur ook, weet ze dat ze haar realisatie zal vinden in de almacht van het leven.

Het financiële kapitalisme of alle geld in de goot

Een regressie kondigde zich nochtans aan – vluchtig maar verschrikkelijk, zoals alle regressies. Een nieuw stadium in de evolutie van het kapitaal zou eens te meer onder haar totalitaire dekmantel de levenswil verduisteren die haar garanties kreeg van de bezettingsbeweging van mei 1968, toen die de opkomst van een menselijke samenleving en het ineensstorten van de handelsmaatschappij mee in gang zette.

Waarom heeft die in 1968 opgewekte levenskracht sinds bijna vijftig jaar haar toevlucht gezocht tot de clandestiniteit waar ze de strijd voortzet, tenzij het gewicht van de wanhoop haar omkeert om ze te veranderen in een doodreflex, in een suïcidale wil tot uitroeiing? Omdat het consumentenkapitalisme plaats heeft geruimd voor het financiële kapitalisme dat stopt met investeren in ondernemingen, het dynamisme afzweert en zijn belangrijkste winsten haalt uit de Beurs en de wisselvalligheden van de markt.

De cycloon van de financiële speculatie beëindigde de gelijkschakeling van de waarden uit het verleden, zowel menselijke als onmenselijke. Geen enkel geloof, geen enkel idee, geen enkel gedrag heeft de monetaire flux weerstaan. Alles heft zichzelf op bij het uitwisselen met gelijk wat anders ten voordele van de enige absolute waarde: geld. Enorm veel geld dat op zichzelf draait en de planeet vernielt in zijn krankzinnige zoektocht naar kortetermijnwinst.

De absurde dictatuur van de windhandel en speculatie luidt het rijk in van een mercantilisme “van de laatste dagen”, een apocalyptisch mercantilisme dat met zijn koers naar het niets, de lijven en de bewustheden radeloos maakt en verduistert. Een onheilspellende stem lijkt te weergalmen, zoals die van de sluwe bijbelse profeten die hun greep verstevigen op de menigten, hysterisch door het nakende einde van de wereld. Die stem zegt: “Profiteer vandaag nog van wat je kan, want morgen zal het erger zijn!” Ze predikt het fatalisme, ze verspreidt een

angst en een gelatenheid en alle brokstukken van de macht van de staat en de demagogie haasten zich om er materieel en spiritueel profijt uit te slaan. Informatie, die wordt gedistilleerd door de media op de loonlijst van multinationale maffia's, gaat methodologisch door met het verdwazen van de massa's en dwingt hen tot kruipen en spartelen in een gelaten afkeer.

Voor en tegen de cultuur

Er werd vroeger veel belang gehecht aan een stelsel van ideeën, cultuur genoemd, waarvan de rituele en profane gebruiken de graad van inprenting vertaalden. De cultuur beheerste de zeden. Een impliciete consensus zag er het criterium bij uitstek in van een beschaving die zich verhovaardigt op haar religieuze en morele vooroordelen, op haar vredelievende en oorlogszuchtige neigingen, op haar kennis, op haar kunst, op haar wetenschap, op haar gebouwen, op haar bibliotheken, op haar musea.

Iedere scholier was het zich verplicht gecultiveerd te zijn, om zich te onderscheiden van het janhagel der onwetenden, versta, der handenarbeiders die het de intellectuelen toehoort te onderwerpen, ofwel door ze te sterken in een verachtelijke onderwerping, ofwel door ze bij de hand te nemen en ze te gidsen naar de "zonnige toekomst vol gezang".

Door de zoals bekend primitieve, gekoloniseerde volkeren een cultuur te gunnen, erkende de industriële vooruitstrevendheid een bestaanswijze die als bij goddelijke gratie, hun statuut van karweiplichtige bruoit oversteeg. In het pantheon van haar universele imperialisme werd door de bourgeois ideologie, aan de Dogon of Inuit cultuur een proletarische cultuur toegevoegd. Zo verleende ze aan de uitgebuite klasse een waardigheid die ze haar elders ontnam door haar tot het laagste overlevingsniveau te vernederen.

De cultuur is een gevechtsinstrument geweest. Ze won haar adelbrieven in de aanval die tegen haar werd ingezet, zowel door het samenraapsel van nazi intellectuelen die de brute kracht verheerlijkten, als door de geletterde maoïsten die de afmatting van de handenarbeid roemden en de studenten dwongen zich er massaal aan te onderwerpen.

Alles leidt ertoe haar nog steeds te verdedigen, en wel sinds op de markt van de gediplomeerde slaven die op beklagenswaardige wijze opdraven, Shakespeare en Dante geen knip voor de neus meer waard zijn in vergelijking met de communicatietechnieken die het kopen en zichzelf verkopen mogelijk maken.

Men zal zich nochtans vroeg of laat moeten vergewissen van de dubbelzinnigheid van de cultuur, van haar bedrog zelfs, want ze is niets anders dan een onderneming van usurpatie van de kennis.

Is ze niet de vrucht van de aliënatie die aan de grondslag ligt van de scheiding van de mens van zichzelf: de transformatie van de levenskracht in arbeidskracht, die aanleiding geeft tot de scheiding tussen intellectuele en manuele arbeid, die aan het hoofd het meesterschap over het lijf geeft en de aardse materie onder het juk van de geest plaatst?

In zoverre ze een van het leven gescheiden gedachtenstelsel is – een ideologie – is de cultuur, *nolens volens*, een instrument van de heerschappij. Hoeft het te verbazen dat ze de kiem van het populisme, dat haar misprijst, in zich draagt?

De cultuur is een begrensde ruimte, een conceptuele gevangenis die geopend moet worden. Hoe anders kunnen we ons emanciperen van haar aliënerende karakter, dan door te bevrijden wat ze opsluit in haar wil tot domineren?

Het leren leven berust op een vitale passie: de nieuwsgierigheid, de begeerte om te leren, de dorst naar kennis. Die levendigheid schittert in de verwonderingen van de kindertijd, vooraleer de smaak van de macht,

ingedruppeld door een pedagogie van de predatie, er zich meester van maakt en haar steriliseert.

De kennis is een begeerte die inherent is aan het kind en aan iedereen die het kind in zich heeft behouden. Wij willen dat iedereen geleerd is uit goesting, niet om te voldoen aan een behoefte tot domineren. Bestaat er groter voldoening voor wie vrijgevig zijn kennis weet uit te zaaien op akkers die gulle oogsten beloven?

De leermeester wordt opgevolgd door de gedachteloze slaaf.

Van de kindertijd tot het dagen van de volwassenheid heeft mijn opvoeding zich afgespeeld onder de hoede van een intellectueel terrorisme dat doorging als onderscheidend teken van "onze" Europese cultuur. De Koninklijke wegen en dwarswegen die de gedachte volgde, werden afgebakend en van losgeld voorzien door filosofen en denkers – los van hun toegemeten pertinentie of draagwijdte – die amper minder te vrezen bleken dan de middeleeuwse theologen en scholastiekers.

Descartes, Kant, Spinoza, Hegel, Kierkegaard, Marx, Nietzsche, Bakoenin, Freud, Groddeck, Reich waren de kasseien die we in de kikkerpoel van de debatten gooiden. Onze zin voor provocatie verborg slecht de zorg om onze misprijzenswaardig geachte tegenstanders te imponeren.

De subtiële en pedante redenaars van een marxisme uitgebraakt door Lenin, Trotski, Stalin en Mao, in het ongewisse van Adorno, van Bloch, van Benjamin, stonden tegenover elkaar met, bij wijze van projectielen, de grote blaaskoppen van de dag – Sartre, Beauvoir en gezellen. De dwaze twist der politieke dogmata was toen in volle gang, terwijl het turf van de politiek-filosofische inquisiteurs, met een frenetieke overgave de banvloek uitsprak over die ketterijen in de mode, over die "afwijkende" interpretaties van het marxisme.

Toen een einde kwam aan deze even belachelijke als bloedige charlatanerie – denk aan de processen onder Stalin, aan de Chinese culturele revolutie – stopte ook het dwepen, als met voorhamers, met de dogmatische referenties. De intellectuele arrogantie van het “Marx heeft gezegd ... Freud bevestigt ... Nietzsche toont aan ...” riep nu slechts spottend op.

Er was zeker reden tot juichen bij het omverwerpen van de verheven personages die we werden opgedragen te vereren of te haten. Impliciet uitgenodigd om eindelijk voor onszelf te denken, ontdekten we die existentiële teelaarde waar de echte debatten wortelen, alvorens ervan te worden weggerukt om te ontaarden in de wijde, ijdele gebieden van de abstractie.

In de grote bibliotheek van de wereld duiken en er op eigen initiatief de elementen ophalen van een menselijk bewustzijn dat voor elk leven zo broodnodig is, was dit niet opnieuw het plezier ontdekken van het leren en het aanleren, een plezier dat eindelijk verlost was van de wil tot macht die haar verstikte?

Het einde van de leermeesters opende een immens territorium ter ontdekking voor de levende gedachte. We hadden alle vrijheden om de begane wegen van de culturele abstractie te verlaten.

Waar wij een nieuwe maatschappij en beschaving wilden opbouwen, heeft de overrompeling van het mercantilisme helaas een tabula rasa achtergelaten, een aride en vuile plek, ongeschikt voor de verhoopte banketten. We verwachtten een feestelijke volheid, het werd de leegte van de grote schoonmaak.

Onder aansporing van het totalitarisme van het geld, stapten we binnen in het tijdperk van het niets, het tijdperk van het nihilisme. Het schaakspel is in handen van een idioot. Rechts is averechts. Er is geen hoog en laag meer, noch links, noch rechts. Alles werd meegesleurd door de maalstroom van het profijt, waar het leven zich in ledigt.

De planetaire teloorgang en het geprogrammeerde uitsterven der soorten, dat is het echte niets. Waar de grote zeisenman van het profijt langskomt, groeit geen gras meer. De financiële dictatuur geeft niet de indruk om meer na te laten dan de steriele verontwaardigingen van de wanhoop aan wie droomt van zaaien en van vruchtbaarheid.

Godsdiensten, ideologieën, belijdenissen zijn langzaam ontdaan van hun inhoud door één enkele godsdienst, één enkele ideologie, één enkele belijdenis: de almacht van het geld.

De suprematie van de Geest heeft de aantasting van de goddelijke suprematie niet weerstaan. Toen de van hun voetstuk getrokken Goden werden weggeworpen, dienden hun brokstukken als waarborg voor de ideologieën, waarvan een aantal zich uitbouwden tot ware lekengodsdiensten. Daarna vielen de grote ideologieën op hun beurt uit elkaar en verloren ze de schijn van heiligheid die ze eerder aan de kerken ontfutselden.

Er blijft vandaag slechts een lege gedachte over: een van het leven gescheiden gedachte die genoeg heeft aan zichzelf. Waarmee je ze ook vult, ze blijft leeg, want alleen haar functie is haar rechtvaardiging, en die is het ontnemen van het bewustzijn aan een uit volmacht geleefd bestaan dat zo veel te armer is in authenticiteit, dan het zich verrijkt in valse schijn.

De opstand van de jonge generaties tegen de culturele boegbeelden die onze standpunten vormden, werd gerecupereerd door het handelssysteem om het gebrek aan cultuur te vieren en de literatuur, de geschiedenis, de filosofie, het onderwijs van het Grieks en al wat niet voorkomt in het programma van het "verrijk jezelf", overboord te gooien.

De opdracht van de scholen was niet meer de verspreiding van de kennis, maar het aanreiken van de onontbeerlijke wapens om de scholieren toe te laten de markt te veroveren en om die schandalige strijd voor het

overleven te voeren die een individu monstert volgens zijn aanleg tot slagen of tot mislukken.

De handelsbeschaving heeft inderdaad altijd voorrang gegeven aan de ruilwaarde, aan wat te gelde kan worden gemaakt. Maar ondanks de koelte die ze de sociale relaties oplegde, liet ze nog een plaatsje aan de gebruikswaarde van de voorwerpen, hun nut. Het geld bespatte wat het aanraakte met bloed en uitwerpselen, maar het verkrijgen ervan maakte het overleven mogelijk. Het aanschaffen van goederen bracht een pervers soelaas aan de beproevingen van een bestaan zonder vreugde. In gelijke tred met de vernietiging van de planeet en van het leven door de frenesie van het profijt, vervolgt het geld zodoende langzaam maar zeker zijn weg naar niets. Devaluatie is geen toevallig ongeluk, het valt onder de symptomen van de aan gang zijnde zelfvernietiging.

Het handeldrijven heeft zo zijn eigen toegewezen intellectuelen. Die mediteren over het afschaffen van de cultuur want ze is duur, nutteloos voor de markt en loopt het risico die passie naar kennis aan te wakkeren die altijd geneigd is de leugen van de macht te ontmaskeren. Het obscurantisme komt het zakendoen goed uit.

Maar wie verzet zich tegen het populistische obscurantisme dat steunend op de laagste vooroordelen, een cultuur van de middelmaat nastreeft? Andere intellectuelen, aanhangers van een elite cultuur, waarvoor wordt betaald, een cultuur voor welgestelden, een ontzenuwde cultuur, gemummificeerd in de sarcofaag van het spektakel.

Wij trekken ons niets aan van die picrocholinse oorlogen die de cultuur van het cultuurgebrek tegenover een cultuur van handeldrijven stellen, waar kennis niets meer is dan een alibi voor het profijt. Populisme en elitarisme gaan hand in hand bij de promotie van de onwetendheid. En onwetendheid staat altijd in dienst van tirannieën.

Ik wens dat de kennis, in al haar diversiteit, binnen het bereik zou liggen van iedereen. De cultuur overstijgen, dat is ze bewaren als patrimonium

van universele kennis, en ze doorbreken als gescheiden sfeer, als ideologie en instrument van de macht. Geef de volle vrijheid terug aan die in de kindertijd zo levendige nieuwsgierigheid, die het zou blijven ware ze niet afgeleid en ontaard in het ordinaire spel van de predatie. Begin met het verzekeren van gratis toegang tot het onderwijs, tot het onderricht, tot de conservatoria en academies, tot het lezen, tot de musea, tot de tentoonstellingen, de concerten, de opera's, de publieke lessen, tot de colloquia van wijzen en geleerden! Laat iedereen vrij om kennis te delen en het plezier om te leren zal het plezier om aan te leren aanmoedigen!

Alles hernemen aan de basis, zodat het plezier van het leven het haalt op de verveling van het overleven, dat is de voorwaarde *sine qua non* van echte menselijke vooruitgang. Dat heeft voorrang. Denk eraan als de tijd van de zelfbeheerde samenlevingen aanbreekt!

De populistische regressie, de cultuur van het niets en de verdwazing van de massa's

De grond wordt steriel ten gevolge van de erosie van de rentabiliteit. Het "niets is waar, alles is toegelaten" verspreidt een voor de zaken gunstig nihilisme, want in de chaos zijn alle wanpraktijken mogelijk.

Het beurskapitalisme soldeert de ruïnes van het verleden terwijl het heden wordt verknoeid, het verzekert de promotionele verkoop van het puin, het werpt dode ideeën op de markt die, hoe lachwekkend gehavend ze ook zijn, haastig worden gegalvaniseerd en op smaak gebracht.

De Staat en de multinationale ondernemingen profiteren van de uitwasemingen van angst en van emotionele pest om de even rotte als walgelijke ideologieën van patriottisme, saamenhorigheid, tribalisme, neoliberalisme, neocommunisme, neofascisme van nieuw habijt te voorzien. De handelsmaffia's stellen de burger voor de keuze tussen de pest en de cholera, ik bedoel daarmee tussen een duurbetaalde

bescherming en de afwezigheid van bescherming, waarbij de huurmoordenaars wordt opgedragen de gevaren in de verf te zetten.

Het proletariaat was zich bewust van de te leveren strijd tegen de uitbuiting van de mens door de mens. Het gepeupel daarentegen bezit alleen de dierlijke overlevingsreflex. Haar passionele verblindings gehoorzaamt aan de kracht van de predator en aan de list van de prooi. Ze keert zich in zichzelf, met een kleingeestige angst en met een uit onveiligheid geboren afkeer, waardoor alleen al de aanwezigheid van de andere, de vreemdeling, de buitenstaander, de verschillende – jood, arabier, zigeuner, homoseksueel of gewone overbuur – wordt gezien als een bedreiging met volledige vernietiging.

Een diffuse en denkbeeldige terreur begeleidt de bloederige heropflakkingen van het nationalisme, van het religieuze fanatisme, van het puritanisme en van haar hedonistische uitbarstingen. Hoe je daar tegen verzetten, hoe het conservatisme strikken en het meest onverdraagzame populisme de weg versperren? Geen enkele van de voorgestelde oplossingen biedt voldoening. We willen geen geweld in omgekeerde richting, de angst met de angst beantwoorden en de agressie met de agressie. En we wijzen evenzeer de humanistische hypocrisie af, de mekkerende, slijmerige en caritatieve ideologie die de rechten van de mens herleidt tot een publicitaire verpakking waar de handelsbelangen uitstekend voordeel uit halen.

De aan de cultus van het geld inherente corruptie had de barrières opgeheven tussen rechtse en linkse partijen. Dezelfde corruptie heeft zich gehaast om ze op te lappen ten einde haar schandalige uitbreiding te verdoezelen onder de maskers van een carnaval van affaires die gelijkmatig over beide kampen heersen.

Want er moet ten allen koste worden vermeden dat de volkswoede zich keert tegen de echte verantwoordelijken voor de economische, politieke, sociale en existentiële ramp: het financiële systeem en de maffia van

multinationals. Er moet worden verhinderd dat de blikken zich richten op de horizon waar de glibberige tentakels van de markt en de beursspeculatie zich overal laten voelen.

De communicatiemethodes, beproefd in de publiciteit, werden aangewend om die woede af te leiden, op zwarte schapen te richten, om absurde confrontaties tussen het Goede en het Kwade te verspreiden, waarbij beide principes perfect uitwisselbaar zijn en even nuttig zijn voor de ene als de andere kant.

Het populisme is de zwendel van de volkswoede, de demagogische recuperatie van de verontwaardiging en van de revolte.

Bewustzijn en emoties

Het menselijke bewustzijn zeeft het tumult van de emoties en loutert ze. Het legt zich toe op het overstijgen van hun primitivisme door ze te louteren. Ze leidt ze terug naar de zoektocht naar harmonie die als een mogelijkheid staat geschreven in onze wording.

Omgekeerd, het bevoordelen van onze emotionele impulsen verblindt het bewustzijn en verspreidt de duisternis waarin de inktvis zijn prooi verschalkt. Dat is de gewone gang van zaken bij de vriendjespolitiek en in het bijzonder bij het populisme, waarvan de opwelling nu de neergang vertaalt van het bewustzijn van het proletariaat ten voordele van de geest van het gepeupel. Zo gaan de volksmenners te werk, de demagogen, de communicatie-experten, de aasgier-journalisten op kijkuit voor "de sensatie die verkoopt". De informatie wordt gedegradeerd tot bluf, tot "scoops", ze voert een aanslag uit op de woorden en zet ze aan het werk ten dienste van de macht. Niets is gemakkelijker dan het verdwazen en vuil maken van een publiek, het volstaat er statistisch naar te verwijzen om te bevestigen, naar beproefde despotische doctrine aller tijden, dat het publiek genoeg heeft aan brood en spelen.

De religieuze, ideologische, commerciële en handelspropaganda heeft nood aan de bruut waarvan het geloof de gevoelige en kritische intelligentie verduistert. Beter nog dan de hersenspoeling heeft het totalitarisme van het geld het rijk van de hersenloosheid ingevoerd.

De verheerlijking van het middelmatige en van de nulliteit was altijd al een aanhangsel van de autoritaire macht, alhoewel de modaliteiten verschillen. De oude tirannieën verheerlijkten de goddelijke pracht en de koninklijke praal om de "lagere" klassen te tonen tot welke onderwerping ze verdienden te worden verlaagd.

Onze omgekochte democratieën gaan in omgekeerde orde te werk: de stompzinnigheid van de laatste staatshoofden en hun commensalen biedt een model voor de veronderstelde domheid van de kiezers. De middelmatigheid is de beste gezel geworden van de weerzin. Niets bedreigt de menselijke zin zoals de nijdige onderdanigheid dat doet, want de slaven houden niet op met baas te spelen door nog zwakkeren te onderwerpen; zoals die werklozen, zelf voorwerp van afwijzing, die zich overgeven aan het racisme en de xenofobie, zonder te vermoeden hoezeer de multinationals, de enige verantwoordelijken voor hun ondergang, zich verheugen met deze welgekomen afleiding.

De intellectuele bloedvlek

"Al het water van de zee volstaat niet om een intellectuele bloedvlek uit te wissen." Deze formule van Lautréamont heeft allengs een steeds preciezere betekenis gekregen. Hölderlin al, in zijn streven naar het verzoenen van de mens met zichzelf, sprak zijn wantrouwen uit voor de intellectuelen:

"Uit de grond van mijn hart misprijs ik die bende heren en priesters / Maar meer nog het genie dat zich met hen inlaat."

Hoe is de neiging te verklaren van zoveel kunstenaars, schrijvers, denkers om diegenen die Maurice Blanchard voor altijd als infaam bestempelde, te verdragen, te dienen of zelfs op te hemelen?

“O bazen van het volk, samenraapsel van vuiligheid / Die de hersenen en de harten besmetten!”

Ik zie er het gevolg in van die existentiële breuk die de voorrang van het intellectuele oplegt aan het manuele, van de geest op de materie, van de hemel op de aarde. De les moet vroeg of laat worden getrokken uit die dualiteit die het werk en haar fragmentatie bij de mens introduceerde, als een spie die hem in twee splitst.

De verzoening van de mens met zijn natuur kondigt de verzoening aan van het hoofd met het lijf, het herstel van de originele eenheid. De opgang van de handelsbeschaving bracht een neergang van de mens als menselijk wezen met zich mee. De ondergang van de oude wereld kondigt dan ook de renaissance aan van het menselijke, bevrijd van het pantser van de abstracte mens.

Het zou me plezieren moest er voor eens en voor altijd komaf worden gemaakt met een opvatting die de gewone opinie teveel vergiftigt. Het moet gedaan zijn om de intellectueel te vereenzelvigen met de gecultiveerde, de geleerde, de wijze, de denker, de dichter, de ontdekker van ideeën.

De intellectueel is gewoon iemand die voorrang geeft aan de intelligentie van het hoofd op de gevoelige intelligentie van het hele lichaam. We zijn allemaal, in verschillende mate zowel manueel als intellectueel, omdat een eeuwenoude opvoeding ons het bevel gaf te gehoorzamen aan de geest van de predator waarvan werd verondersteld dat de Goden die in ons plantten. Die tweedeling zal teniet worden gedaan door het nieuwe verbond van de mens met zijn wording. De tegenstelling tussen het hoofd en het lichaam zullen we leren overstijgen.

De van het leven losgerukte gedachte heeft de ambitie over het leven te heersen. Oorspronkelijk getooid met de gewaden van de godsdienst, vertoont ze zich, in al haar moderniteit, in de lekendracht van de filosofie en de ideologie.

De splitsing tussen de ideeën en de levensimpuls wijst op een ontaarding van het menselijke wezen. Ze is de oorzaak van de existentiële malaise die de mens al millennia treft en die volgens een even universele als idiote diagnose doorgaat voor "ontologisch".

Het is niet waar dat het menselijke wezen verminkt in zijn vlees wordt geboren, alsof een vervloeking hem met een genetische misvorming bezwaarde. Zijn eenheid werd gebroken door een ongelukkige economische koers, die hem ontrukte aan zichzelf. De uitbuiting van de mens door de mens heeft de gang verhinderd naar het overstijgen van de dierlijkheid, ingezet in het paleolithicum – een tijdperk gekenmerkt door de afwezigheid van oorlog en door het belang toegekend aan de vrouw. De beschaving die haar opvolgde heeft de evolutie van de mens naar de vervulling van zijn menswording tegengewerkt, ze heeft de loop gewijzigd van een bestemming die in overeenkomst was met het potentieel aan creatief leven, die verlagend tot een armoedige zoektocht naar haar onderhoud.

Het menselijke wezen zit geblokkeerd in een foetaal stadium. De handelsbeschaving heeft haar geboorte verhinderd. Ze heeft van de mens een pathetische en groteske miskraam gemaakt.

Het predatorinstinct inherent aan het dierenrijk werd getranscendeerd, gespiritualiseerd, ver-engelachtigd, onder het mom het beest in ons te onderwerpen en te overheersen. En waarom het temmen als het niet is om het tot werken te verplichten?

Hoe heeft men niet kunnen begrijpen dat de beweging van onderdrukking en van uitbarsting veroorzaakt door de transformatie van levenskracht in arbeidskracht, uitmondt in de triomf van een barbaarsheid die, van het

neolithicum tot onze dagen, de geschiedenis heeft herleid tot een lange sliert bloederige ingewanden?

De van het leven weggerukte gedachte neemt er flarden van mee en teert er op. Het existentiële lijden heeft geen andere oorsprong.

De door de hemelse geest moeizaam bereden dierlijkheid heeft van ons hybriden gemaakt. Kijk, hoe op universele schragen, het wereldtheater de pathetische en kluchtige gebaren regisseert van die arme drommels, geboren uit de tegennatuurlijke paring van de engel en het beest!

Alleen een levenskunst – een *dolce stil nuovo* – kan ons verlossen van de geest die met zijn arrogantie sterren laat schitteren in een modderpoel.

De intellectueel scheidt ideologie af zoals de spin de draad waarmee ze haar web spint. Hij is de gevangene van wat hem voedt. Hij kan zich ervan bevrijden wanneer hij, bewust wordend van het gefluister en het geschreeuw van het lichaam, de woordvoerder wordt van het leven dat hij in zich draagt.

De ideologie, ziekte van het zijn

De beste ideeën lopen altijd het risico ooit de slechtste te worden. In *Rien n'est sacré, tout peut se dire* (Niets is heilig, alles mag gezegd) heb ik een principe verdedigd waar ik stevig aan gehecht blijf: "Tolerantie voor alle ideeën, hoe hatelijk, hoe belachelijk, hoe absurd ook! Intolerantie voor elke onmenselijke handeling, of ze nu komt van een Staat, van een etnische groep, van een persoon!" De bestraffing en de strafrechtelijke veroordeling van racistische, seksistische, xenofobe, aberrante of verfoeilijke uitspraken, beantwoorden nooit adequaat genoeg aan de bedoeling om ze uit te roeien. Gevangenneming of legale sancties voor spuiers van walgelijke ideeën lijkt teveel op die "populistische rechtspraak", gehaast om een opkomende gemeenschap in de kiem te smoren, zoals de menigte luidkeels een moordenaar ter dood schreeuwt.

Maar toegeven dat die schande mag uitgesproken worden uit naam van de vrijheid van woord, betekent geenszins dat ze niet moeten worden bestreden. En toch hebben we gezien hoe, op de meest voor de hand liggende principes van de individuele en de collectieve vrijheid, een ideologie werd opgericht die haar oecumenische zegen geeft aan gelijk welke opinie. Door te mikken op de ondraaglijke houding die erin bestaat de tegenstanders van de regering van Israël als antisemieten te taxeren of de weigering om het gelijke statuut van de vrouw in de islam te aanvaarden als racisme, geeft de balans van de nulliteit der gedachten een even groot gewicht aan de meest nobele ideeën en hun tegengestelde. Als tegengewicht voor het lof van de vrouw, de natuur, het kind, de mensheid, is die balans wel verplicht, nietwaar, dat het spektakel het strijdperk eveneens opent voor de kampioenen van de misogynie, van de vervuiling, van de xenofobie, van de homofobie en waarom niet – want het ten tonele voeren vereist een voortdurend opbod – van de pedofilie, de verkrachting, de moord?

Nog niet zo lang geleden was het zelfs *bon ton* om een manke, een gebochelde, een gehandicapte na te doen of te spotten met de hoorndragers en de ontmaagde bloempjes. De vooruitgang van de zeden heeft het archaïsme van dergelijk gedrag in de ban geslagen. De winderigheid van de geest die vroeger het gelach van misprijzen opriep, komt ons nu bepaald neerbuigend en grotesk over. Zullen we toelaten dat de lucratieve mise-en-scène van onze mogelijke regressies, de onderdrukking oplegt en vergemakkelijkt van wie op menselijke wijze probeert te bestaan?

Zoals de fanatiekelingen van de ongebreidelde nataliteit uit naam van het respect voor het leven miljoenen kinderen en vrouwen om het leven brengen, is het uit naam van de vrijheid van meningsuiting dat de vrijheid om te leven wordt veracht en bedreigd.

Hoe gemakkelijk laten we ons niet verlagen tot een abstractie!

Men zal de schadelijke gevolgen van de van het leven gescheiden gedachte nooit genoeg benadrukken. Waarom blijven de ideologieën schade berokkenen, zelfs nu ze ontdaan zijn van hun religieuze, politieke en filosofische betekenis? Omdat ze het symptoom zijn van een ontaarding. Ze vergroten de breuk en de onenigheid tussen de mens en de aardse elementen die hem nochtans sinds de wieg doordringen. Zo doen ze hem wankelen en ten slotte hinken.

De opkomst van de hiërarchische samenlevingen heeft, langs het verplichte werk om, een onderscheid verinnerlijkt tussen de intellectuele en de manuele functie. Door de macht van de economie over de natuur en van de meester over de slaaf in stand te houden, kreeg deze dominantie van de geest over het lichaam haar waardepapieren.

De tegenstelling tussen het lichaam en de geest bestaat ook in een samenleving die ten prooi is aan de chaos van haar emoties, en de tijdelijke en geestelijke chef, die zijn tirannie oplegt onder het mom van het herstel van de orde.

Maar de rationaliteit die de instincten leidt, onderdrukt ze. Ze balt ze samen, kropt ze op en laat ze los ten voordele van een tirannie die de conflicten aan elkaar rijgt om zich het recht toe te eigenen ze te regelen.

De zogeheten voorbestemming tot het ongeluk en de zelfvernietiging die de mensen doet kruipen en hun verzuchting naar geluk ontmoedigt, is het product van een totalitaire wereld, van een uitbuitingssysteem, waarin het geweld van de uitbarstingen het onderdrukken van de hartstochten mogelijk maakt. Dat is de eeuwige beweging die de mens verlaagt om hem te verheffen door hem af te richten tegen zijn eigen menselijkheid.

William Blake heeft op voorbeeldige wijze de schande gestigmatiseerd van de macht van het intellectualisme: "In elke kreet van een kind hoor ik de ketens van de geest."

Het kind is het leven, de natuur, het stof der aarde waar het menselijke wezen uit voortkomt. Het is de levenskracht in haar poging tot het

afwijzen van de droge en hooghartige abstractie die de geleefde realiteit in de val zet en verslind.

De mens van de weerzin, of de weerwraak van het in zijn begeerten gefrustreerde lichaam

Of het nu aanhanger is van het fascisme, van het religieuze integrisme, van het bolsjewisme, van de democratische wederdienst of van het zich revolutionair wanende radicalisme, het populisme staat klaar om gele sterren uit te delen aan de "geschudde bokalen" of "lampkoppen" van Céline. De lijn is lang, gaande van de christelijke verdediger Tertullianus naar Franco's generaal Millan Astray, die uitroepen: "Weg met de intelligentie, lang leve de dood!" Maar nog langer is de lijn die haar in het geniep vervoegt en de intelligentie van het hoofd voorrang geeft op de intelligentie van het hart.

Waar hangt die ondraaglijke eigenschap van de intellectuele functie toch van af? Van het feit dat ze de overheersing van de geest op de vleeselijke materie bestendigt. Ze verhindert het lichaam het woord te nemen, of uitsluitend vanuit de diepten van de kerker waar de slaaf zijn bewaarder vervloekt.

De gevoelige intelligentie wordt overroepen door een abstracte intelligentie die haar misleidt, ontaardt, negeert. De antennes van het leven, die in ons weergalmen, in resonantie werkzaam zijn, worden als het ware buiten werking gesteld ten voordele van een intellectueel systeem dat het lied van de aarde vervangt door een hemelse lofzang.

De harp van vlees die zindert bij het minste zuchtje en het universum doet trillen, verdwijnt niet in de oorverdovende symfonie van de handelsrede, maar wie merkt haar op?

Op elk ogenblik stelt nochtans een conflict het menselijke wezen tegenover de abstracte mens die, in zijn poging om van het beest een engel te maken, de triomf van de gespiritualiseerde bestialiteit verzekert.

De list van de geest bestaat erin de mogelijkheid te verhullen van een herstelde eenheid van elkeen met zichzelf. Ze verhindert de ontwikkeling, vanaf de kindertijd, van het gevoelige bewustzijn van het lichaam, die universele praktische en tezelfdertijd theoretische kennis, verdedigd door Rabelais en Montaigne en de inspiratiebron voor verschillende libertaire pedagogieën.

De totale mens, die rondwaart in de zotste dromen van het humanisme, is niets anders dan het wezen dat zich bewust wordt van zijn menswording.

Als de intelligentie arrogant wordt, opent ze de deur voor de stomiteit. Maar toch had een dergelijke intelligentie vroeger, in haar buitensporigheid, een *stijl*. Ze behield een teken van de levendigheid die ideeën ervan weerhoudt in kerkhoven te veranderen. Maar in een eeuw die overgeleverd werd aan veel rampen, zagen we de opkomst van de slimmeriken die dachten te groeien met het vieren van de domheden, met als uitvlucht dat het hun tegenstanders waren die de meeste aandacht kregen. In de woestijnen van de creatieve verbeelding hielden de enen zich bezig met het reanimeren van de meest bedorven waarden van het verleden, – nationale, religieuze, etnische, gemeenschappelijke identiteiten, dogmata van zuiverheid en van opoffering... –, terwijl de anderen, de ideologen van het antiracisme, van de strijd tegen het antisemitisme, de aanhangers van een autoritair en rechtmatig humanisme, de manipulators van de deugd, getuigen van een hypocrisie die aan de schande van de tegenstanders de indruk geeft het “ware woord” te spreken.

Er bestaat een geheime consensus tussen de leegte van de progressieve ideeën en de overtolligheid van de conservatieve. Met een mooie

samenhorigheid vallen de blinden, zich ziende en vooruitziende wanend, uiteindelijk in dezelfde beerput.

We gedragen ons als intellectuelen telkens er in ons een scheiding heerst tussen onze ideeën en onze levensdrang; telkens onze enige onvervreembare rijkdom haar voeling met het lijf verliest en verarmt ten voordele van een abstract beeld. Die rijkdom dat is dit lijfelijke leven dat we zo gewoon zijn het woord te ontnemen, die fysiologische, psychologische en mentale manier van zijn waarvan we de stem weigeren te horen - tenzij ze zich tot ons richt in termen van angst en ziekte -, die vlucht die ons tot wanhoop drijft in onze poging hem te temmen in plaats van hem te sussen, dit leven dat we zo hard ons best doen op te kroppen tot het er uiteindelijk toe wordt gedreven doodsbedreigingen uit te spuwen.

Onwetend of geleerd, in zijn existentiële wanhoop is de intellectueel slechts een verscheurd wezen met gedachten die bloeden omdat ze van het leven werden weggerukt.

Wat een onheilspellende grap van de populistische demagogie om voordeel te halen uit het abstracte karakter van de cultuur – een van het leven en van haar kennis vervreemde vorm – daarmee het veen bijeen roepend van de onwetenden, de middelmatigen, de nijdigheids die al verafschuwen dat ze niet willen begrijpen, tegen het uitzonderlijke patrimonium in die de kunsten en de gedachten bevatten. En om wat op te hemelen? Niet de levenswil, maar de machtswellust die er de ontaarding van is. Niet de levensdronken dichter, maar de dwangmatige die de bestialiteit naar het hoofd stijgt.

Het is goed mogelijk dat er hier en daar in de toekomst nog flarden overblijven van het nationalisme, de eerste ideologie die door haar omvang de godsdienst, en daarbij de mythe van een sociale cohesie gebaseerd op een uniek geloof, heeft vervangen.

In de tijd van het inpalmen van territoria en van het kapitalistische imperialisme, ontdekte de "kleine man", waarvan Wilhelm Reich het portret schetste, in het nationalisme een trog waar hij al zwelgend zijn trots vetmestte. Vandaag laat het uiteenvallen van de Staten en hun afgeleefde beheerders hem slechts een luchtballon die alleen kan worden opgeblazen met zijn afkeer.

Het zijn nochtans niet de kanonnen, noch de bommen, noch de toespraken van het racisme, van de xenofobie, van het fanatisme die deze stormvloed aan barbarij veroorzaken. Het zijn de haat, de angst en de afkeer van iedereen die door de handelsbeschaving elke dag leven en liefde voor zichzelf wordt ontnomen, zodat de liefde van de anderen tot verwelken is gedoemd.

Er woedde vroeger een endemische oorlog tussen de godsdienst en de filosofie. Die zet zich voortaan verder in de tegenstelling tussen de progressieve geest en het conservatieve obscurantisme. Maar de belangrijkste botsing vindt niet plaats in de publieke arena waar de machtsrivaliteiten zichzelf vrij spel geven. Die vindt plaats waar ze werd uitgevonden, in het ontwarbare kluwen van het hoofd – de chef – en van het dienstplichtige lijf.

Zolang we de dualiteit van het hoofd en het lichaam niet kunnen overstijgen, blijven we in de greep tussen de abstracte intelligentie en de brutaliteit van het overlevingsinstinct, tussen de vervalste kennis waarop de meesters beroep doen en de aan de slaven toegeschreven onwetendheid, die door de aanhangers van de vrijwillige onderwerping fier wordt opgeëist.

Zolang een nieuw bondgenootschap tussen het lichaam en de gevoelige intelligentie onze verloren eenheid niet herstelt, blijven onze existentiële tegenslagen voortduren. Hoe gelukkig onze opstelling ook moge wezen, de sombere dreiging van een regressie naar het onmenselijke behoert ons. Geen vrede in de wereld zonder deze fundamentele pacificatie.

De overwinning van de harten bestaat er niet in de enen lief te hebben en de anderen te haten, noch een ontvlesde broederlijkheid te verdedigen die bestemd is tot het afval van de humanitaire leugen. Alleen de stille kracht van het individu dat bewust wordt van de vitale universele kracht waar hij deel van uitmaakt, kan erin slagen de onmenselijkheid te verbannen uit deze wereld. Omdat er geen plaats voor is in de osmose tussen de mens en zichzelf, tussen de mens en zijn gelijken, tussen de mens en het minerale, het plantaardige, het dierlijke.

De transmutatie van de mens in menselijk wezen gaat gepaard met het dagelijks oefenen in het zichzelf identificeren met de eigen levenswil. Niet uit één of andere mystieke illuminatie maar omwille van het genoten plezier als even zoveel offergaven aan het leven dat zich aan ons offert en waarvan we willen dat iedereen er toegang toe heeft.

Het intellectuele beheer van het lijf en van de handenarbeid is een universele smet. In naam van de hemelse en tijdelijke geest herleidt ze de mensen tot overleven als beesten.

De intellectuele arrogantie kwispelt bij de bruut, de fundamentalist, de demagoog of de verkrachter net zoals ze zich laat gelden bij de geraffineerde kunstenaar, de moralist, de literator.

Montaigne, Diderot, Kierkegaard, Artaud of Nietzsche, Intellectuelen? Ja, maar verveeld het te zijn en meer bezorgd van het label af te geraken dan Valéry, Céline, Sartre, Mao of Goebbels!

De nazi doctrine, agerend in het voordeel van het brute roofdier, is dat niet het perfecte voorbeeld van een speculatief samenraapsel bedacht door "geschudde bokalen en lampkoppen"? Mankeert het hen aan cultuur, zij die zeggen hun revolver te trekken bij het horen van het woord? Zijn die niet van hetzelfde soort als de *conducators* die doen alsof ze "links rijden"? Ze haten en bewonderen mekaar, zoals Hitler en Stalin, omdat ze uitingen zijn van hetzelfde hemelse mandaat. Ze zijn de trawanten van de geest van de overheersing, de geest die de materie temt en de dwalenden

gidst... omdat ze de ogen worden uitgestoken. Wie macht uitoefent gedraagt zich als een intellectueel, wie zich in het intellectualisme ophoudt, walmt de bittere adem van de autoriteit.

Als kennis inderdaad niet volstaat om de triomf van het leven te verzekeren, dan werkt onwetendheid daarentegen altijd voor de tirannie. De religieuze en ideologische obscurantismen hebben dit uitvoerig aangetoond met hun censuur en boekverbrandingen. Bovendien is het schild van misprijzen waarmee de toonbeelden van de levenloze cultuur zich wapenen tegen wie hen misprijst, een onvoldoende antwoord tegen de populistische en zakelijke barbarij.

Het sociale immobilisme en de psychologische verkramping zijn een aanmoediging om te lonken naar een verleden waarvan de ruïnes ons een belemmering zijn en om een heden te willen opbouwen met de rommel aan ideologische en godsdienstige dogma, die allen reeds het bewijs leverden van hun buitensporige bloeddorstigheid en hun onvermijdelijke ondergang. In de valse conflicten die de verandering van het onwrikbare verderzetten, vervagen de grenzen tussen de vijanden die veinzen tegenover elkaar te staan in hun gemeenschappelijk misprijzen voor het leven.

Wat niet wordt overstegen, verrot. Het opgeofferde geluk zoekt zijn heil in verderf en zelfontkenning. Het van zijn charmes geamputeerde leven laaft zich gewillig aan de horror. De gekwetste gevoeligheid is het aambeeld waarop beulen worden gesmeed. De ontmoedigden en de overwonnenen van een leven waarvan ze zelf de nederlaag programmeerden, zijn het meest gehaast om de dood te bejubelen.

Overal waar de opgeëiste vrijheid niet de vrijheid is om te leven zoals men wil, is men best op de hoede, zoals Baudelaire zegt, "voor wie ervan overtuigd is dat éénstemmig blaffen een teken van onafhankelijkheid is". De kuddemens behoort zichzelf niet toe, hij behoort toe aan de deerniswekkende en te duchten broederschap van de haat: de zelfhaat en

die van de anderen. De kudde is de voorraad van de barbarij, een druppel volstaat om ze te doen overlopen.

We worden belemmerd door levenden die het leven duchten en misprijzen. Vijanden van zichzelf, zien ze overal vijanden in de spiegel van hun eigen wanen. Wat een verwarring rondom ons! Die ene, met zijn uitspraken die zich verdwalen in het racisme en de xenofobie, blijkt een vrijgevig natuur te zijn, met een onverwachte zin voor solidariteit. Die andere, een revolutionaire geest, preekt de emancipatie, verbaast plots met een verfoeilijk gedrag, wat weinig goeds voorspelt voor zijn goede bedoelingen.

Wat is de waarde van de ideeën die door de belevens worden tegengesproken. Ik wil slechts een bondgenootschap met wat en wie me helpt het leven levendiger te maken, dat van mij en dat van de anderen.

Alhoewel we sinds onheuglijke tijden worden geconfronteerd met een onophoudelijke opeenvolging van oorlogen en conflicten, blijven we ons het doek van een dubbel bedrog voor ogen houden: het altijd onmachtige, medelijdende pacifisme, en het idee dat de oorlog van de predatie in ons genetische erfgoed staat geschreven – alsof het gaat om een toevallig gevolg van onze mislopen evolutie.

Er bestaat een nood om te haten die permanent op zoek is zich te uiten. Familievetes en burenruzies komen uit hetzelfde stinkende water waarin de tegenover elkaar staande godsdienstige gemeenschappen, politieke groepen, etnische stammen vastzitten.

Vindt de mens van de weerzin de Andere onuitstaanbaar omdat hij er de weerspiegeling in ziet van het troebele beeld dat hij van zichzelf heeft? Hij heeft die gemaakte kwaadwilligheid nodig om zijn eigen spookbeelden uit te drijven. Het belangrijkste is voor hem niet de angst voor een dreigende indringing van de vreemde, noch om overtuigd te worden van de mogelijke schade ervan. Hij wil dat het zo is omdat de vervloeking van de Andere hem ontlast van zijn eigen nietigheid.

Hij zou in tranen uitbarsten over zichzelf, ware het niet dat hij in de haat van de andere een reddingsboei vind. Er is geen dialoog mogelijk. Wat helpt het hem uit te leggen dat de zelfhaat deel is van de lange lijdensweg van het overleven, van het geëconomiseerde leven, beperkt rond de dwang van de emoties en de losbarstingen van de opgekropte passies?

Om daar een eind aan te maken kan er slechts partij worden gekozen voor het overal aangemoedigde leven. Een reanimatie als het ware van het levende wezen dat in het hart van de gerobotiseerde bruut er soms in slaagt niet weg te kwijnen.

En dan nog is het noodzakelijk dat het leven verschijnt in zijn onweerstaanbare kracht, als een gok op het onoverwinnelijke. Niet als medelijden maar als het geweld van de levensbegeerte, een geweld dat geen enkele overeenkomst vertoont met het geweld van de predator.

De levensimpuls buigt soms, breekt niet. Er komt altijd een tijd om zich weer op te richten.

Het ultieme conflict herleidt zich tot een endemische oorlog tussen de partij van de dood en het partij kiezen voor het leven.

Hoe dikwijls hebben we een volk zich niet zien voorwaarts haasten naar de vernietiging, als lemmingen – fiere soldaten in 1914 op weg ten oorlog, masochistische uitbraak van de Chinese culturele revolutie, volkeren die het ubu-achtige programma van de nazi's verheerlijken, de misdaden van Stalin, van Mao, van Pol Pot, van Milosevic?

Toen verhitten de geesten gemakkelijk met de tamboeren van het nationalisme en de banieren van het militante bedrog. De zelfmoordneiging tooit zich gewillig met het lijkkleed van een stompzinnige glorie. Het totalitarisme van het geld daarentegen doodt

zonder verhullen noch gemoed: de gulzigheid van de predator is de doorslaggevende reden.

Maar achter welke onbeweeglijkheid schuilt geen grote emotionele kwelling? Onder het kille monster van de egoïstische berekening wriemelt de kruiperige chaos van de frustraties. De wemelende larven van het onvoldane leven maken de taak af die door de verslindende handel onverschrokken wordt voortgezet.

Ernst Wiechert schrijft aangaande het nazisme: "Uit de oneindige veelheid aan gewone levens die niet werden heropgebouwd, is de gruwel ontsproten die de aarde en de harten heeft verwoest."

De partij van de dood oefent een dodelijke verleiding uit op al wie door de geprogrammeerde hebzucht en wanhoop werd overtuigd het leven op te geven. Meer dan ooit volstaat deze ziekelijke fascinatie op zichzelf. De godsdienstige of ideologische beweegredenen waarachter ze er nog in slaagt zich te verschuilen, zijn meer snuisterijen dan maskers. Alleen de "zuivere en zuiverende" haat blijft over om bommen te leggen en slachtingen te ontketenen.

De onverwachte oprispingen van de zelfmoordpest, het opzweepen door de clan van de dood, het gebroed van terroristische kamikazes zijn niet meer dan randverschijnselen van de alledaagse onmenselijkheid, die groeit op de mesthoop van de predatie, de zeden vervuult en terugvoert naar een barbaars verleden. Dit in angst lijdende leven dat het populisme met zijn palliatieve zorgen omringt door de enen tegen de anderen op te zetten, etnische, godsdienstige, ideologische, concurrerende of sportieve groepen, waarvan de genadeloze gevechten van de dood een illusie maken. Dit populisme geeft de dodelijke razernij die uit de existentiële pijn opschiet, de vleugels van de rede en van de pertinentie.

De individuele of collectieve moordpartijen maken dan ook deel uit van een oorlog die de partij van de dood voert tegen het partij kiezen voor het leven. Noch de ethische aanbevelingen, noch de humanitaire preken

hebben greep op de uitbarstingen van haat. Alleen de verzuchting naar een geluk dat door iedereen en voor iedereen wordt opgeëist, kan hier een einde aan maken.

Waar de liefde het haalt van de haat, bevestigt het leven zijn absolute almacht. Die liefde komt er niet bij hemelse gratie, noch uit goede wil, nog minder uit een New Age mystiek. Ze is, zoals de hartstocht van de geliefden het ons leert, de weg die de gulheid van het leven zich baant, met misprijzen voor hindernissen en tegenslagen, zonder oponthoud valstrikken vermijgend, obstakels omcirkelend of vernietigend.

De meest verscheiden en soms de meest onbenullige voorwendsels worden gebruikt voor de gehaaste rechtvaardiging van het blinde geweld en van de barbarij. Het verergeren van de onmenselijkheid en de tactiek van de zondebok zijn een gegeerde praktijk bij de maffia's van de staat, van het populisme en van de handel, belust op het trekken van ultiem profijt uit de organisatie van de chaos.

Als ik dikwijls de nadruk heb gelegd op de oorzaak van het overkoken van de gewone haat – de gedachten van een schepsel dat gescheiden is van zichzelf, ontaard en in zijn ergste vijand veranderd -, dan is dat niet uit waarzeggerij noch obsessie, maar wel om de meer en meer voor de hand liggende wording uit te nodigen: ik heb het gevoel dat onze verloren eenheid zich herstelt als reactie tegen de uiterst slechte omstandigheden die de individuen en de maatschappijen ondergaan bij hun fragmentatie, privatisering en bij het ontzeggen van hun solidariteit.

Het partij kiezen voor het leven is aanwezig, altijd opnieuw herboren uit haar as, altijd klaar om ons te verlichten door weer op te vlammen.

De paradoxale situatie waarmee we worden geconfronteerd, is dat iedereen vaag de ondergronds kolkende vulkaan waarneemt, met fumarolen die wijzen op de dreigende sociale uitbarsting – zoals de revoltes in de Maghreb aantoonde. Tezelfdertijd verandert de futloosheid, van wat *La Boétie* de “vrijwillige slavernij” noemt, de menigten in een

hoop larven, die alle dictatoriale maatregelen goedkeuren die door de internationale financiële machten aan de staat worden gedicteerd: verlaging van de kwaliteit van het onderwijs, van de gezondheidszorg, van de overheidsdiensten, van het transport, van de post, van de pensioenuitkeringen, van de prioritaire producties (metallurgie, textiel, landbouw), vergiftiging van het voedsel, beslaglegging op de verdeling van het drinkbaar water, toe-eigening van de alternatieve en gratis beschikbare energieën, chemische, nucleaire, farmaceutische verontreiniging.

Dat is wat het fatalisme, de apathie, de berusting van de oude generaties jullie zal nalaten. Zij hebben jullie op de wereld geworpen zonder zich zorgen te hebben gemaakt jullie te behoeden voor die verdwazing van het lichaam en van het bewustzijn die voortspruiten uit de handelswaar, de macht, het geld en een economisch systeem dat, na het leven te hebben herleidt tot het overleven, vandaag alle planetaire levensvormen bedreigt.

Een nieuwe volksverlakkerij: het ecologische neokapitalisme

Niets is nooit helemaal uitgespeeld. Jullie zetten voet aan de oevers van een tijd in een nieuw landschap dat wereldwijd een milieu hertekent dat al erg mismeeesterd is door de frenesie van het profijt. Alhoewel deze evolutie al decennia gemakkelijk te voorzien was, gingen er uiteindelijk dertig jaar over vooraleer de kudde verambtelijkte denkers er zich rekenschap van gaf.

Gisteren, onder de dreiging van een atoomoorlog, weerklonken vanuit de vier windstreken de trompetten van de apocalyps. Het ecologische catastrofisme kondigt nu met een lovenswaardige overtuiging de nieuwste apocalyps aan, de woestijnvorming.

Maar naast de ontkenningen en het gejammer duikt nieuw triomfgezing op. Het stijgt ten hemel om een neokapitalisme te vieren dat vast

besloten is het lot van het volk te verbeteren door het nog maar eens uit te zuigen. De lijkrede van het imploderende financiële kapitalisme heeft de aandacht getrokken van deskundige aasgieren die nu reeds de voordelen aan het inschatten zijn die ze zullen halen uit een "zachte uitbuiting" van de natuur.

Een nieuwe generatie van profiteurs komt langzaam uit de schaduw, gedreven door de wil de economie nieuw leven in te blazen en een nieuwe bron van winsten te puren, gevaarlijk besmet door het wanbeheer van de beurstransacties en de overrompeling van het virtuele geld.

Vergis u niet! Het kapitalisme met ethische aanspraken zal de oude uitbuiting van de mens door de mens aankleden met het habijt van het oude humanisme. Wat een mooi eerbetoon aan de natuur, die uitbundigheid rond de gratis energie, de gebruikers zullen het duur betalen! Waarover gaat het eigenlijk? Over een voordelig contract, getekend uit hebzucht en met de natuurlijke gulheid als onderpand, behoorlijk gerentabiliseerd.

Maar wat een blunder om ons te verontwaardigen terwijl ons net een buitengewone mogelijkheid wordt geboden. Die om binnen te dringen in de breuk die zich voordoet en zich vergroot tussen het achteruit boerende kapitalisme en de opkomende garde, vast besloten het te vervangen? Moeten we niet tussen beide komen en het leven overal het absolute eerstgeboorterecht toewijzen, en daarbij de economie van het profijt van tafel vegen?

De lethargie en de vrijwillige slavernij van de volkeren stellen de internationale maffia's in staat het voedsel, de lucht, het water, de aarde te vergiftigen. Geloof niet dat een vrijwillig en ethisch humanisme volstaat om de planeet weer één te maken met haar natuur! Het is de globale ontarding van de mens en de wereld die moeten worden aangepakt.

Onder het deken dat het spektakel overal spreidt als een lethargisch doek, zet de individuele creativiteit zich voort en herleeft ze door te bouwen aan

de grondvesten van een radicaal nieuwe wereld. Iedereen wordt wakker met zijn eigen licht, te midden van de duisternis waar de dominante maatschappij ons toe veroordeelt en die niet wordt opgelicht door de projectoren van de mediamachten.

Wat er zal worden ontdekt aan gratis en onuitputbare energieën behoort toe aan iedereen, niet aan het handelssysteem. Alleen een maatschappij in zelfbeheer is in staat die energieën te verbeteren en ze in dienst te stellen van het welzijn van de samenleving.

Het bewust worden van zichzelf en van de wereld is wat het meest mankeert

Toen de arbeiders vroeger helemaal suf van het werk thuiskwamen, namen ze de tijd om na te denken over hun lot, tegen te spreken, in opstand te komen. Het verzwelgende consumentisme ontnemt de arbeider nu zelfs de vrijheid zichzelf toe te behoren. Onder het mom van de vrije keuze, hebben ze de "vrijheid" gekozen slaven te zijn van futiele, vervalste en, veel erger, valse behoeften en kunstmatige begeerten.

Maar opgepast voor de terugslag! Toen de media even kruiperig aan de voet van de corrupte democratieën kronkelden als aan de laars van de laatste dictaturen, slaagde de revolutie erin zich voort te zetten via het informatienetwerk van de telecommunicatie, in hoofdzaak ontwikkeld voor de markt van de gedeelde eenzaamheid en vervreemding.

Alleen voor hun computerscherm of draagbare telefoon, stonden individuen in contact met onderdrukten die alle slavernij afzweerden. Ze hebben ze vervoegd in de straten en op openbare pleinen. In de meanders, waar slechts de cultuur van het isolement heerst, waait plots de vrijheid van allen en van iedereen. Het bewustzijn kan de weg verliezen maar nooit zichzelf.

Uit het creatieve genot zal een wereld worden geboren waarvan kan worden genoten omdat niemand er nog zal aan denken zich dit toe te eigenen. Scheppen is de eeuwige beweging van een bewustzijn dat voortdurend uit het lichaam komt en er weer heen vloeit. Dit bewustzijn, dat de duisternis waaruit het komt verlicht, is het meest onvervreembare deel van onze vitale impuls en van de mentale kracht die eruit voort komt. Het heeft de eigenschap te kunnen handelen in de wervelende chaos die ons zonder oponthoud meevoert en zodoende werkt het erop in en lukt het soms begeerten te bevoordelen die "nauw aan het hart liggen".

Tezelfdertijd materie en energie, is deze gevoelige intelligentie onze gids naar het diepste van onszelf, ze nestelt ons in het hart van een netwerk aan resonanties, waar wordt gepoogd verbinding te maken tussen de wil om onze begeerten waar te maken en de "Brownse" beweging van de gebeurtenissen van een wereld waarvan we de schokken waarnemen.

Het avontuur begint vanaf het ogenblik dat we erin slagen onszelf te overtuigen dat wat uit de grond van het hart wordt begeerd, ons vroeg of laat te beurt valt – op de uitdrukkelijke voorwaarde nooit te redeneren in termen van slagen of mislukken. Ik ken niets opwindender dan het labyrintische parcours van het *bijzondere* bewustzijn van onze levenswil dat zich opent voor het universele bewustzijn van het levende en ons afzet aan de drempel van een te scheppen wereld.

Verlof nemen van een onmenselijk verleden

Om de dingen klaar en duidelijk te stellen zodat met kennis van zaken uitspraken kunnen worden gedaan, wil ik terugkomen op de ware heksenketel die ons heden is. Hier borrelen, onderste boven draaiend, de ergste ingrediënten van het verleden en onvermoed krachtige toverdranken.

Naar mijn gevoel haalt de toekomst haar samenstellende delen uit een tijdloze levenswil, een levenswil waaraan de mensen het te danken hebben dat ze zich altijd weer hebben opgericht als oorlogen, slachtingen, epidemieën, hongersnoden, natuurlijke rampen hen lager dan de grond bogen.

Het in elkaar stuiken van een economie die hoofdzakelijk gebaseerd is op de uitbuiting van de aardse en menselijke natuur, ontwaakt en stimuleert een onweerstaanbare kracht, inherent aan ons lichaam, aanwezig in al wat leeft.

Wat in ons en rond ons leeft, is in staat de grondvesten te leggen van een menselijke samenleving door de simpele weerstand tegen de onderdrukking te overstijgen, voorbij het grommige weigeren waarin de menselijke creativiteit al te lang heeft stil gestaan.

Helpen bij de geboorte van een beschaving die zich met grote moeite los worstelt uit een verwoeste wereld is geen rustgevend voorrecht. De voorwaarden stellen die elke terugkeer onmogelijk maakt, eist een voortdurende waakzaamheid.

Wat moet er worden verstaan onder "terugkeer"? De beste manier om op deze vraag te antwoorden is misschien door de omstandigheden in herinnering te brengen waartegen mijn generatie heeft moeten worstelen.

Hierbij denk ik er niet aan jullie eraan te herinneren je gelukkig te prijzen omdat je ontsnapt zou zijn aan een betreurenswaardig verleden. Ik wil alleen waarschuwen voor de branding die een golf van wanhoop kan oproepen, als ze plots opdoemt bij de twijfels en de immense taak van een weer op te bouwen wereld.

Hoe dikwijls heeft de geschiedenis niet toegegeven aan die aanval van collectieve razernij die de beschaafdheid van de gedragingen verandert in plotse beestigheid? Kijk hoe de Duitse democratie in de jaren 1930 zichzelf vernielde in de nazi horror!

Dat jullie mogen leren elke poging om elke vorm van onmenselijkheid die zich wil verder zetten of herstellen, *ab ovo* uit te roeien!

Het bewustzijn van het levende mag dan soms wegdommelen, het dooft nooit uit. De bezettingsbeweging van mei 1968 heeft overal de kiemen gezaaid van een radicaliteit die onvermijdelijk de lente van de wereld aankondigt, hoe streng de winters ook zijn.

Sinds 1968 is het gedaan met het patriarchaat, dat systeem van gezag van de vader over zijn vrouw en zijn kinderen, dat als model diende voor de macht van de Staat en de hiërarchie van de bazen, een waterval langs de sociale ladder van de hoogste naar de laagste trede. En er hoeft niet alleen te worden nagedacht over de afschaffing van de regimes waar de landbouwtraditie nog overheerst, zoals de revoltes in de Maghreb aantonen, opnieuw geraakt door de geest van de Franse revolutie.

Jullie zullen de hatelijke voorrang van het leger niet hoeven te kennen, noch de sinistere verplichte legerdienst, waar je leerde moorden, verkrachten, haten, misprijzen, xenofobie. Ook al blijft de politie gehoorzamen aan haar repressieve functie die de Staat haar oplegt, de kans dat een flik om vier uur in de ochtend je deur intrapt, is klein.

Na zolang geheerst, gemarteld, vermoord te hebben onder het roepen van "heb elkander lief", blijft van het christendom niets meer over dan een folkloristische gebeurtenis die in onbruik geraakt. De democratie van het groot warenhuis heeft de Bijbel naast de dildo's geplaatst. De Islam, waarvan de golf nu aan een godsdienstige heropflakking doet denken, zal dezelfde weg opgaan. In haar strijd tegen het islamisme, die als mantel dient voor de handelsmaffia's, zal de moslim-democratisering worden meegezogen door het grote vloeipapier van de sociale strijd die het totalitarisme van de financiële machten overal aanwakkert.

Jullie zullen, uit naam van de arrogantie van de mannelijke predators, het ondraaglijke misprijzen niet meer ondergaan voor de vrouw, het kind, de natuur. In de jaren 1950, hoorde je meer grove grappen dan

verontwaardiging over een vrouw die werd geslagen, vernederd door haar meester, het mishandelde kind, bij wijlen verkracht.

Het heeft eeuwen geduurd alvorens de doodstraf, waarmee een hypocriete maatschappij haar endemische schuld uitdrijft, werd afgeschaft. In verband met justitie moet er nog dusdanig worden vernieuwd tot er kan worden overgegaan tot de afschaffing van het hele gevangeniswezen om voor altijd de schande van de gevangenissen te bannen.

Het ophemelen van het werk behoort nu toe aan de cynische klucht van de bankiers en hun slaven van de Staat. Terwijl die het parasitisme van de werklozen en de bejaarden aanklagen, sluit het parasitaire kapitalisme ondernemingen om ter beurze te gaan. Ze zorgt er voor dat het nuttige werk in prioritaire sectoren (metallurgie, textiel, onderwijs, gezondheid, vervoer, post, ...) zeldzaam wordt, ten voordele van een werk dat als enige reden het salaris heeft, verdiend om onmiddellijk weer te worden verspild aan consumptiegoederen.

Jullie ontsnappen aan de ideologische conflicten, een passie van de oude generaties, toen woordtwisten omtrent abstracties, marxisme, leninisme, fascisme, freudisme, deviationismen allerhande, – zoals nog vroeger de interpretaties van de bijbelse geschriften en de parafrasen van duistere dogmata – de groepsleiders tegen elkaar opzette en de goten drenkte met het bloed van de militanten.

Ik heb me altijd apart gehouden van het militantisme. Ik ontken de doelmatigheid niet van een "mobilisatie" van het bewustzijn. Toegegeven, een aantal vooroordelen en onrechtvaardigheden werd terug gedrongen naar aanleiding van grote bewegingen van verontwaardiging en moedige tegenstand tegen onderdrukking. Maar het gedrag van de militant is verdorven aan de basis: hoe een echte solidariteit bouwen op weg naar het geluk van iedereen, gebaseerd op opoffering en zelfverloochening?

Wat wordt gegeven, kan niet worden geëconomiseerd. De pertinentie en wilskracht van een individuele houding zijn van een andere aard. Een

opwelling van leven brengt er iemand toe om plots het onaanvaardbare te weigeren (de onderdrukking van de Staat bij David Thoreau, de apartheid bij Rosa Parks). De militanten nemen het over als tussenpersoon, als megafoon. Maar terwijl de opstandeling een zone van turbulenties en resonanties creëert die de lethargie afschudden, het bewustzijn wekken en de muur van berusting doorbreken, offert de militant de vreugde van het creëren op aan het werk van de propaganda. De zin van de emancipatie gaat op die manier verloren en wordt een opdracht, een morele verplichting.

De levenslijn puren uit het verleden dat ze heeft verborgen

Hoeveel ruïnes de onmenselijkheid van ons verleden ook bevat, dit laat niet na, om schitterend als edelstenen, de grote werken te openbaren die het echte menselijke genie ons heeft nagelaten, om ons aan te wakkeren ze te verbeteren of minstens te behouden. Iedereen heeft nu alle vrijheid om in de bibliotheken en de conservatoria van de universele cultuur op te duiken wat kan helpen om het dagelijkse bestaan en de omgeving waarin die gevat zit, te verbeteren. Iedereen is alleen om zijn bestemming te regelen bij het onder ogen zien van een brutale aanmaning zonder voorbereiding: ofwel toegeven aan de verplichtingen van een laborieus overleven, ofwel de eigen begeertes onderzoeken en de weg naar hun voldoeningen inslaan, voor het eigen geluk en dat van de anderen.

Al wat ons te beurt valt, is afkomstig uit ons fysiologisch en emotioneel lijf, niet dat de omstandigheden buiten onze wil om ons van buitenaf niet kunnen bereiken, maar op dezelfde manier dat de geur van schrik de predators aantrekt, roepen we vanuit ons binnenste veel gebeurtenissen op die ons daarna lijken alsof ze van buitenaf komen.

Het toeval, zei Nietzsche, dat ben je zelf die bij jou aanklopt. De creativiteit van het menselijke wezen beschikt over een buitengewoon voorrecht: het bewustzijn van wat in ons gebeurt, het licht op het

fysiologische en psychologische magma, op de emotionele chaos die ons ten onder richt of opricht al naar gelang we het overgeven aan de bestialiteit of opdragen aan de onuitputtelijke gulheid van het leven.

We zijn er ons met steeds meer bewust van geworden dat de wereld waarin we leven ook in ons zit, maar vooral dat het individuele voornemen om het leven voorrang te geven op het overleven, de poëtische kracht heeft om de raderen van de oude wereld vast te doen lopen en die van de nieuwe aan te zwengelen.

Niemand kan vandaag in het ongewisse blijven over de mate waarin de predatoreconomie, gedurende millennia, het leven heeft gemechaniseerd en ons gedrag heeft bepaald. Onder het mom de natuur te overwinnen, heeft de mens zich onderworpen aan een systeem dat zijn menselijke evolutie brutaal heeft belemmerd.

De vastberadenheid om noch meester noch slaaf te zijn en vrij te leven in de van haar wanen bevrijdde begeerten, dat is voor altijd afzweren:

- Het instinct van de predatie dat uit de dierlijke natuur komt en het meest opvallende kenmerk is van de ontaarding van de mens;
- Het recht van de sterkste en van de sluwste, opgelegd door de cultus van de competitie en de concurrentie;
- Het schuldgevoel, dat zich opheft door op de anderen te worden geschoven en inherent is aan de handelsuitwisseling (want iedereen is schuldig nooit genoeg van zijn levenskracht te hebben getransformeerd in werkkraft);
- De opoffering afkomstig uit de strijd voor het overleven, waar de geofferde op de eerste mogelijkheid loert om zelf het offermes over te nemen. Het is pas door het eigen geluk te zoeken dat iedereen begrijpt dat het geluk van één solidair is met het geluk van allen;
- De tactische, strategische, statistische manipulaties en de dictatuur van de kwantiteit over de kwaliteit. Want het leven geeft en geeft

zich, zonder berekening, zonder iets terug te verwachten. Het leven is pure gulheid, het telt vooraf niets uit en achteraf evenmin;

- De macht die wie dan ook zich aanmatigt over de anderen. We hebben geen bevelen te geven, noch te krijgen. We hebben de bedreiging, het verwijt, de angst niet te dulden;
- De voorrang van het geld. Het is onontbeerlijk voor het overleven en blijft daardoor één van de belangrijkste vernederingen die de mens wordt opgelegd. Want verre van deel te nemen aan het intense, verliefde en vrolijke leven, kan de ijzelijke hand van het geld niets anders dan het leven bederven;
- De van het leven gescheiden gedachte, die leven geeft aan het abstracte systeem, ideologie geheten, dat net zoals de godsdiensten, de wereld en de mensen vastketent aan de beslissingen van buitenaardse en denkbeeldige Goden, een hemel van de gedachten uitvindt – een Geest – die bevelen geeft aan een lichaam waarvan het bewustzijn wordt genegeerd en misprezen;
- De vicieuze cirkel van het verbod en de overtreding, van de autoriteit en van de laksheid, van het onderdrukken van het gevoel en van uitbarstingen die, in plaats van ze te overstijgen, de tegenstellingen gevangen houdt, ze verhardt en ze tegen elkaar blijft uitspelen, waarvan het leven altijd slachtoffer is.
- Het dogma van de oorspronkelijke zwakte van de mens, verspreid door de godsdiensten en de ideologieën, die hun profijt en hun aanzien zouden verliezen als ze niet aan de lopende band bleven gehandicapt en fabriekers die hun krukken moeten kopen;
- De notie van slagen en mislukken, afkomstig uit een systeem gebaseerd op concurrentie en competitie.

De liefde voor het leven heeft geen nood aan ethiek.

Neem vooral de hierboven geformuleerde waarnemingen niet als een voorschrift! Het komt er niet op neer te gehoorzamen aan morele verplichtingen. Het bezwaar tegen de ethische aanbeveling, is dat ze niet altijd strookt met onze begeerten; dat onze begeerten soms koppig zijn; dat de vitaliteit van onze hartstochten die aanbevelingen bij wijlen te streng vindt, zelfs puriteins. De strijd die we op elk ogenblik voeren om ons dagelijkse bestaan gelukkiger te maken, dat is de basis van de meest zekere en pertinente steun voor onze eisen.

Zich tot taak stellen om de macht, de arrogantie, de hoogmoed, de verwaandheid af te wijzen, is weer een gehoorzamen aan een abstracte vrijwilligheid. Gedaan met die tirannieke goede bedoelingen! De vermaning maakt deel uit van het despotisme van de geest over het lichaam. Geen enkele vrijheid wordt geketend gesmeed.

Overleven kent geen rechten zonder plichten. Leven is een recht dat met geen enkele plicht wordt terugbetaald.

Het lichaam is onze grondstof, het is de *materia prima* waar de alchemisten het over hadden. Alles gaat uit van het lichaam, te beginnen met dat menselijke bewustzijn dat onze pulserende dierlijkheid loutert en overstijgt in plaats van haar te willen wurgen.

Het bewustzijn is nederig, de geest is trots. Het bewustzijn zingt het lof van de rijkdommen van het lichaam, de geest verarmt ze. De van het leven gescheiden gedachte is de kiem van alle despotismen.

De ervaring toont dat de vitale kracht vervliegt van zodra ze zich ten toon spreidt, het hoge woord voert en vervelt in machtswil. De vitaliteit is een energie die voortdurend wordt vernieuwd, op voorwaarde dat ze inwendig blijft en wordt aangewend in de arcana van die geheime alchemie, die onze driften, onze emoties, onze begeerten, onze gedachten voorlegt aan een subtiel proces van loutering en transmutatie.

Bij een onvoorzichtig naar buiten treden van die vitaliteit, treden er onmiddellijk scheurtjes op in de kroes van de alchemie – de athanor. Het is door een breuk in het zijn dat de energie wegvloeit in de schone schijn, die haar verzwelgt. Niets legt beter uit waarom de machtswil een vitaliteit is die door onmacht is geslagen, door een onmogelijkheid tot leven.

De ethiek is slechts van voorbijgaand nut. Ze maakt deel uit van de wetten die tot op een zekere hoogte de vrijheid van handeling, van uitdrukking, van gedachte, van begeerte garanderen aan individuen die er zich tevreden mee stellen de benauwde lucht van onze gevangenissen heel even inadembaar te maken. Ze is deel van de justitie die de sociale verhoudingen regelt volgens het model van de handelsuitwisseling, waar de gelijkheid erin bestaat niemand *overmatig* te benadelen.

De roep om een boycot van een product, van een politiek, van een gedrag getuigt van hypocrisie en arrogantie als ze niet gepaard gaat met een alternatief van een andere weg, beter aangepast aan de levensvreugde. Wil jij de man die waarlijk nood heeft aan de krukken van de godsdienst om zich recht te houden, oproepen zijn krukken weg te werpen?

Hoe ga je de boycot van de consumptie preken als je niet tegelijkertijd een individuele en sociale levenswijze aanbrengt die haar met plezier vervangt?

Het kapitalisme afwijzen door af te zien van de voordelen en het comfort dat ermee gepaard gaan, vereeuwigd de zelfopoffering die door het werk tot deugd werd verheven. De vooruitgang die werd geboekt in de fabrieken en de laboratoria van het kapitaal behoort ons toe, niet omdat het bloed van ontelbare generaties ervoor heeft betaald, maar omdat we een wereld willen waar voldoeningen niet meer worden betaald, door geen enkele ontzegging. Alleen de aantrekkingskracht en de realiteit van een rijker leven, stuwden ons voort om de onmenselijkheid van het verleden te ontwapenen en te verbannen.

Het overstijgen van het overleven impliceert het ontstaan van een levensstijl

De dominante vooroordelen hebben de autoritaire arrogantie van de meesters lang gelijk gesteld met de vitale uitbundigheid, alsof het mogelijk is om het geblaf van de honden aan het hoofd van de meute voor levensvreugde te houden! Ertoe gebracht om sinds eeuwen te denken in termen van macht, onderwerping, overwinning en nederlaag, meevallers en tegenslagen, heeft de denkfunctie zich zo goed geassimileerd met de bestuursfunctie dat ze van de weerbots erg wordt beïnvloed door de ineensstorting van het patriarchale despotisme en door het verval van de hiërarchische piramide.

In de mate dat de handelsbeschaving, gedomineerd door de macht en het profijt, een stadium bereikte waarin zelfs haar geweld verzachtte, zag men, wie zich voor intellectueel hield, wegwijnen in de onbenulligheid waarin alleen de "spectaculaire onwerkelijkheid" en met moeite, aan de hand van schaduw- en lichteffecten, een kort ogenblik een mode haalt, genoeg om de gapers te intrigeren.

Arme intellectuelen, herleid om onder mekaar te strijden omdat ze het leven niet ontdekken dat zich wentelt en zuur wordt onder hun eigen, zonder respijt opgelapte pantser!

Maar wat maakt ons de aftakeling van een gedachte uit die door haar abstractie van het levende, de mens ontaardt en ontmenselijkt? Wat ik zoek, voorbij de splitsing van de gefragmenteerde mens, is een intelligentie die gevoelig is voor de eenheid van het lichaam en van het universele leven; het is een gedachte op zoek naar menselijkheid.

Elk intellectualisme is repressief. Het viel dan ook te verwachten dat de neergaande curve van de oude onderdrukking zou worden gevolgd, ware het niet dat het afgeleefde hiërarchische systeem, volgens hetwelk de meester beveelt en de slaaf gehoorzaamt, tot de mentale en fysieke castratie heeft geleid van de ene en de andere.

Inderdaad, terwijl de repressie steeds slapper werd, maakte de lethargie en de vrijwillige slavernij ze overbodig. Een endemische angst leek de bevolkingen te hebben ondergedompeld in een loden slaap, vol spoken van haat en afkeer. Alles verliep alsof de nachtmerrie van het einde van de wereld de mensen ervan weerhield wakker te worden, hun luciditeit en waardigheid terug te vinden.

Wij weten wel beter: het einde van de handelsbeschaving is het einde van de wereld niet. Het is het begin van een nieuwe beschaving.

Al decennia geleden, in plaats van het op te nemen tegen het kapitalisme waarvan de windmolens in ruïne vielen, ware het te verkiezen geweest de grondvesten te leggen van een levende en solidaire maatschappij, geroepen om de oude te verdringen.

Er deden zich nochtans kansen voor.

- a) Laat de repressie en het geweld van het oproer insluimeren en het geeft paradoxaal genoeg een kans aan het leven dat alles overwint dank zij de behendigheid van haar onvermijdelijke onverzettelijkheid.
- b) Als de mens zich wil verzoenen met de natuur die zijn afkomst is en die hij heeft verraden, dat hij dan het geweld van de partij van de dood leert transformeren in een geweld afkomstig uit de levenswil.
- c) Moge hij zich ertoe verbinden om aan de kosteloosheid van de onuitputtelijke natuurlijke energieën dezelfde gulheid toe te kennen als aan die van het even onuitputtelijke leven dat in overvloed schept en zichzelf opnieuw schept.
- d) De speculanten van het korte termijn profijt hebben in de hele consumentenmaatschappij een "hedonisme van de laatste dag" verspreid, waarvan de slogan "Geniet vandaag want morgen zal het erger zijn!" hen dubbele winst oplevert: het doet verkopen en

het verstevigt de ketenen van de berusting, van de passiviteit, van het fatalisme. Het is aan ons om de authentiek beleefde genoegens te bevrijden van de bolster die ze gevangen houdt, ze vervalst, ze opstuwt, ze herleidt tot een staat van handelswaar. Het "zijn" moet zich ooit bevrijden van de overheersing van het "hebben".

Het ergste gevolg van de oplichterijen van de banken en van het cynisme van de markten is niet zozeer de leugen en de oneerlijkheid, maar veeleer de geheime fascinatie voor het geld, alsof het om de hoogste waarde ging die over de macht beschikt alle andere waarden af te kopen. Wie nog volhoudt om te stemmen voor de koppelaars van de zakenpolitiek heeft de ziel van de kleine boef die hoopt ongestraft ooit bij de grote te horen. Het menselijke wezen wordt overal gedood door de cultus van het hebben en van de predatie.

Het leven is zuivere kosteloosheid. Het geeft zich en eist niets terug. Het is niet alleen onverenigbaar met de economie die het herleidt tot het trieste overleven, het is in staat ons er van te bevrijden.

We hebben er nood aan om alles van het begin te hernemen. Te veel zelfverkleerde revolutionairen dachten het kapitalisme, dat onder het gewicht van zijn absurditeit ineenstort, steken toe te brengen die dodelijk wilden zijn en niets anders bleken dan het allegorische molenwieken van snoevers. De revolutie van het dagelijkse leven heeft niets te maken met zich uitleven, met het verbranden van de symbolen van de onderdrukking, met het wraak nemen op de marionetten van de macht – bazen, politie- en staatsmensen. De oude wereld kent de gewoonte wel om de dag na dag opgebouwde frustraties via de uitlaatkleppen van het ongebreidelde geweld te leiden.

De betogers hebben zich te lang tevreden gesteld met het stoken van vuurtjes in een huis waarvan het dak al in brand staat. Hoelang heeft het niet geduurd vooraleer men op het gedacht kwam die woonst te verlaten

om te pogen een andere op te bouwen, waar de vreugdevuren de harten kunnen opwarmen zonder ze te verteren?

Van het ogenblik dat de burgerlijke ongehoorzaamheid ontspruit, niet zozeer uit het voluntarisme maar uit de levensimpuls, is geen enkele repressie bij machte te weerstaan aan de stortvloed van vrijheden die in onweerstaanbare golven worden aangeboden door het leven.

Gelouterd door het menselijke bewustzijn, is het leven een wapen dat creëert en niet doodt. Het is de bron van een leer die in deze troebele tijden aandacht verdient: het totalitaire systeem dat ons onderdrukt moet worden aangepakt, niet de mensen die denken het te beheren en er slechts een verschijning van zijn.

We hebben te dikwijls zelfgenoegzaam geen onderscheid gemaakt tussen de beleving van de realiteit en de symbolen die zich het recht toe-eigenen haar voor te stellen. We springen met hartverscheurende losheid van de analogie naar het symbool. Hun betekenis is nochtans absoluut verschillend.

De analogie is het teken van de wezens en de dingen vastgelegd in het spel van hun gelijkenissen. Ze is de wetenschap van de resonanties, van die overeenkomsten waarvan het onderzoek naar de microkosmische en macrokosmische effecten amper begint.

Het symbool werkt voor de gescheiden gedachte. Het is een door de geest gemanipuleerde analogie. Het heeft er al de wreedheid van.

Welke waarde kan er worden gehecht aan iemand die een bank in brand steekt, een baas vermoordt, een winkel vernielt onder het voorwendsel dat zijn gebaar het banksysteem bedreigt, de uitbuiting afschaft, het handelssysteem verbrijzelt?

“Een mens doden, is niet het verdedigen van een doctrine, schreef Castillion, het is een mens doden.”

Hoeveel geweld en vermoord op ellendelingen die het ongeluk hadden symbolische figuren te belichamen, hoeveel mensen geofferd aan een etiquette die hen werd opgedrongen?

De systemen en betaalmachines lijden tenminste niet. Niemand loopt het risico bloed te spillen bij het buiten werking stellen van het arsenaal van controle en afpersing van fondsen. Vernielen van betaalkassa's, van autosnelwegslagbomen, van bureaucratische raderen van de staats- en internationale maffia's, is dat niet het beschermen van de burgers tegen het bedrog van de taksen en belastingen die zijn voorbestemd om de afgrond te vullen van de verduisteringen van de banken? Is het de moeite verontwaardigd te zijn als de burgerlijke ongehoorzaamheid er niet toe komt alle oekazen te overtreden?

Onze oorlog beperkt zich niet tot het doorkruisen van de ruïnes van de handelsbeschaving, hij maakt zich op om, elke oorlog voorbij, de nieuwe levensvoorwaarden te scheppen. Dat is de enige manier om definitief de greep van de handelswaar te breken.

Julie zijn de kinderen van een eeuwige lente

Ik heb altijd een groot geluk ervaren bij het zien ter wereld komen van kinderen, kleinkinderen, achterkleinkinderen.

Ik walg van de geboortepolitiek die onder de schijnheilige aansporing "Laat ze leven", de blinde en mechanische woekering voorstaat van kleine weerloze wezens die aan een meedogenloze wereld te vreten worden geworpen.

Dit is niet het minste vergrijp van het godsdienstige, ideologische en commerciële obscurantisme om miljoenen kinderen te veroordelen tot het verlies van de genegenheid, tot de armoede, de ziekte, de delinquentie, de wreedheid van de predator, de arbeidzame, militaire en seksuele uitbuiting.

Ik weiger daarentegen dat een staat of gelijk welke autoriteit ook, me haar Malthus verordeningen opdringt. Iedereen heeft het recht kinderen te krijgen of er geen te willen. Sowieso volstaat het de levenskwaliteit van de boreling te bevoordelen om zonder verhaal een overvloed aan geboorten te voorkomen, anders volgt al snel en noodzakelijkerwijs een wrede verwijdering van de overschotten.

Dat het kind gewenst is, dat haar wieg wordt omringd met genegenheid, dat de waarborg op een gelukkige bestemming als welkomstgeschenk wordt meegegeven, lijken me de enige vereisten voor de vrije beslissing tot voortplanting. Is dit overigens niet één van de meest onderscheidende verschilpunten tussen de nieuwe generaties en de oude, zolang belast met de familiale tirannie, de morele en godsdienstige hypocrisie, het misprijzen voor de vrouw, de wet van de sterkste en van de sluwste?

Eindelijk oordeelkundig gekend, herkend, geliefd, pogen kinderen en jongeren vanaf nu het leven de almacht te verzekeren die haar zo lang werd geweigerd door het handelstotalitarisme en haar politieke lakeien. Hoe verward en aarzelend hun gang ook moge zijn, ik voel hen vaag geleid door die menswording van de oorspronkelijk aan de mensen beloofde bestemming.

Maar wat is de waarde van de redenen van mijn gehechtheid aan kinderen als ze niet uitgaat van een hartstocht die me altijd nauw aan het hart lag? Als het genieten van de liefde op zichzelf volstaat, waarom heb ik dan het tere takje van de omhelzingen willen bezwaren met vruchten die groeien en rijpen met de seizoenen van het leven? Het domme fantasma om een naam voort te zetten, was me altijd vreemd, en meer nog de weerzinwekkende macht die zo doodleuk probeert breekbare en kneedbare wezens ondergeschikt te maken.

Ik ben ervan overtuigd dat het verwekken van een kind zowel een daad van liefde is als een bijzondere verschijning van het creatieve genie van de vrouw en de man. Als het kan dat een klein wezentje het daglicht laten

zien, de plaats inneemt van andere vormen van creatie en van liefde, dan is dat uit zuivere onstandvastigheid. Want het is maar door zonder oponthoud de verwondering en de affectie te vernieuwen waarmee het kind zich voedt, dat we het in staat stellen de sporen te trekken van de eigen bijzondere bestemming.

Ja, ik heb het vreemde gevoel op intieme wijze "geregeerd" te zijn door wat het mysterie van het leven blijft: de begeerte een levende materie te scheppen die in staat is met haar liefde een steriele wereld te bevruchten. Al moet ik me herhalen, de creativiteit is wat mij betreft de ware specificiteit van het menselijke wezen, een specificiteit die haar werd beroofd door de verplichting om aan haar eigen ongeluk te werken.

Bij jullie geboorte heb ik de beloftes herontdekt die mijn kindertijd met onbevangingheid te beurt vielen en die ondanks een liefhebbende familie, door de roofzucht en de gemeenheid van de heersende zeden belachelijk werden gemaakt.

Ik had gedroomd van een bestaan gevuld met gulheid, met het overstelpen van dieren en mensen met goede daden. Ik raakte vast, over de jaren, in een kleverige maatschappij die dieren martelt, soms uit naam van de wetenschap; waar het ordinaire misprijzen de vrouwen voor inferieur hield aan mannen, zelfs de stomste; waar de kinderen, die meestal werden behandeld als lastige voorwerpen, slechts werden gespaard omwille van hun latere rentabiliteit; waar de mannen zich, fier en berustend, in de hakselaar van het dagelijkse werk stortten om er gebroken uit te komen en te bezwijken aan de pesterijen van de geprogrammeerde stompzinnigheid. In die tijd stigmatiseerde de arrogantie van de intellectuelen de domme menigte, zonder er zich rekenschap van te geven dat dit misprijzen op hen terug viel en hen nog meer misprijzenswaardig maakte.

Hoe wil je, in die omstandigheden, dat "het hart noch breekt noch braadt" ? Een maatschappij die de gevoeligheid van het kind in die mate

verwondt dat het er wreedaardig van wordt, is een criminele maatschappij.

Strijden voor het leven is niet hetzelfde als tegen de dood vechten

Onze handelingen en onze gedachten werden gedurende millennia gebeiteld in een perspectief met de dood als convergentiepunt, als verdwijnpunt en als uitkomst.

Hoe is het zoveel generaties gelukt om met zoveel berusting en bereidvaardigheid toe te laten dat hun bestaan, hun gedachten, hun gevoelens, hun gedragingen, hun werken als enige horizon het graf hadden; dat alles tot leven komt, groeit en zich vermenigvuldigt onder het juk van de nakende vernietiging, de onvermijdelijke begraving?

Ik ontken het onvermijdelijke van de dood niet (alhoewel de toekomst misschien wat in petto heeft), ik wijs alleen de tirannie af die de gedachte van de ondergang en de dood uitoefent op de loop van het dagelijkse leven, die het geluk versmacht, de aspiraties verstrooid, de vleugels van de hoop kortwiek. Ik heb een afkeer voor die dagelijkse dood, voor opperste gids gehouden, die marteling van in de wieg, die het belooft systematisch het menselijke wezen te degraderen, het af te leiden van het plezier van het leven om het te offeren op het altaar van de goden, opgericht door het ontaarde wezen. Wat hebben we ons zorgen te maken over die absurde en wrede schepsels die, zoals de Parken, spinnen, weven en de draad doorknippen van het lot waar het beste deel al is uitgehaald?

Het overleven is niet meer dan een lange agonie die de dood zelf ontaardt. Want het einde van het lijden mag niet worden verward met het einde van een leven dat pas eindigt eens haar begeerten vervuld en haar grondstoffen uitgeput; ten laatste en in de roes van haar volheid.

Dezelfde vaststelling komt terug: van het ogenblik dat de mens werd gedwongen zijn levenskracht om te zetten in arbeidskracht werd de vitale kracht gedwongen tot een strijd voor het overleven, geregeerd door de drang naar profijt. De kwaliteit van het leven heeft plaats gemaakt voor een gekwantificeerd bestaan. Het "zijn" werd verdrongen door het "hebben". De langzame verarming van het vitale potentieel heeft een verloop en een verlies van de tijd bevoordeeld, ten nadele van andere vormen van temporaliteit, zoals die geconcentreerde tijd die het kenmerk is van het genot, van de begeerte, van de droom, van de verbeelding, van de emotionele schok.

We overleven in een aftellen van de uren en de dagen, geregeld door de verwerking, de ondergang, de vervaltermijnen van het niets. Het is een totalitaire tijd, het is geen levende tijd, het is een aflopend leven ten spijt. Ze zijn erg arm, de mensen die geen andere rijkdom hebben dan hun verleden.

Door het leven te bevoordelen, worden de bakens van de dood dan verzet? Wie het probeert heeft lak aan het antwoord.

Leef alsof je nooit hoeft te sterven, en geef aan niemand rekenschap!

Het einde van de handelsbeschaving gaat gepaard met een omkering van perspectief. Wij willen het perspectief van het leven hoogtij laten vieren over en voorbij het door het verleden opgedrongen perspectief van de dood.

Wij zijn de pioniers van een maatschappij die gebaseerd is op het nieuwe verbond van de mens met zijn lichaam, met de aarde, met de natuurlijke elementen en de dierlijke, plantaardige en minerale soorten. Wij vinden de tijd opnieuw uit.

Een aantal gebruiken en gedragingen verbannen, maakt deel uit van het ethische voluntarisme – van de engelachtigheid – als deze stap niet past in een project om onze sociale relaties te vestigen op het meest levende, het meest vrijgevege, het meest menselijke in ons.

Onze hartstochten zijn, hoe divers ook, het cement van zo'n project. Ze zijn onafscheidelijk van het bewustzijn dat ze loutert.

Onze enige solide basis is het dagelijkse bestaan: wat het is en, onafscheidbaar, wat we willen dat het is.

Dat is het enige criterium dat in staat is ons te leiden en te voorkomen dat noties zoals vrijheid, abstracte noties worden, afgesneden van de levende realiteit. De vrijheid van de Mens is niet mijn vrijheid. Mijn vrijheid is niet die van de handel, van het gevecht voor het overleven, van het recht van de sterkste en de sluwste. De vrijheid van de predatie ontzegt me de vrijheid te leven volgens mijn hartstochten. De vrijheid van mijn begeerten ontkent zichzelf als ze opgaat in de vrijheid van de predator.

Voor een feestelijke maatschappij

Onze feesten zijn meestal niet meer dan een opluchting voor betraande harten. We zijn geboren voor een maatschappij met een levensvreugde die bressen schiet in al wat haar tegenwerkt.

Het feestelijke leven kan niet worden verward met die uitbarstingen van uitbundigheid die worden betaald met ontgoochelingen en tegenslagen. Het verdraagt die gelukzaligheden niet waarvan men al plukkend reeds vermoedt dat ze snel zullen verwelken, samen met hun kunstmatige sappen. Het wordt niet afgemeten door contemplatie. Het komt nog minder overeen met een hedonisme dat, wetend dat de verveling doodt, denkt die te bedotten door zich te goed te doen aan het genot van het glas, van het bord en van het bed van de nakende dood.

Het is een constante vloed die ons draagt, bevrucht en betekenis geeft aan al wat ons beweegt. Die heeft een maatschappij nodig waar die menselijke gulheid waar iedereen, arm of rijk ooit een dag naar smachtte, zich in overvloed verspreidt. Die heeft er nood aan een overvloed aan

goederen te scheppen, gebaseerd op de rijkdom van het "zijn", die het "hebben" alleen maar ziet doorheen het plezier om ze te verkwisten.

Vroeg of laat moet dat algemene zelfbestuur – of welke andere naam jullie het ook zullen geven - wel van de grond komen op de ruïnes van de handelstirannie, om de basis te leggen van een ware menselijke maatschappij, een maatschappij waar geld niet meer bestaat, waar men zich bedient door de anderen te bedienen, waar iedereen de vrijheid heeft te geven en zichzelf te geven, zonder enige opoffering; waar de broederlijkheid de kleine gebaren van vrijgevig vriendelijkheid voortzet: "Vind je dit halssnoer mooi? Hier, hij is voor jou!" "Hou je ervan? Neem het maar, ik geef het je."

De burgerverenigingen, die zich overal tegen het handelsimperialisme keren, stellen de directe democratie, waar de burger plaats maakt voor het concrete individu, tegenover de parlementaire democratie. De onmenselijkheid weigeren impliceert het maatschappelijke project van de onafscheidelijke menswording van de wereld en van het individu.

Ik benadruk het: alle meningen, ook de meest absurde en de meest afschuwelijke, hebben het recht vrij te worden geuit. Geen enkele daad van barbaarsheid daarentegen kan worden geduld.

De onmenselijkheid verdraagt geen enkel debat, er hoeft niet van gedachten over worden gewisseld, ze wordt zonder toegevingen geweigerd. Ze gaat voorbij het begrip van meerderheid en van minderheid. Als in een vergadering mocht blijken dat een voorstel, zwemend naar barbaarsheid, ter stemming wordt gebracht, dan hou ik vol dat geen enkele meerderheidsbeslissing de macht heeft die op te leggen. Ik ontken het grootste aantal het recht een maatregel voor te schrijven waarvan de wreedheid buiten twijfel staat (zoals de doodstraf, bijvoorbeeld).

Geen enkele meerderheid heeft het recht een voor de belangen van het levende nadelig decreet uit te vaardigen. De menselijke keuze van één

enkeling heeft meer gewicht dan de onmenselijke beslissing van velen. De kwaliteit van het leven schaft de dictatuur van het aantal en van het kwantitatieve af.

Ertoe komen "ons bezig te houden met onze eigen zaken" zal een grote stap zijn in de strijd tegen het zaakjes doen dat de wezens en de dingen verwoest. Jullie zullen moeten beslissen over het oprichten van gebieden die eindelijk vrij zijn van de greep van de handel. Jullie zullen moeten beslissen over de kosteloosheid, over het einde van het geld, over het tijdelijke gebruik van een munt die wordt voorbehouden aan het uitwisselen van goederen en diensten, een niet te kapitaliseren munt, niet te cumuleren, ...

Verlies desondanks niet uit het oog dat een systeem van zelfbestuur dat zich beperkt tot de economie zich zal beperken tot het in stand houden van de gang van overleven, ze zal de scheiding behouden tussen de mens en zichzelf, de oorsprong van alle breuken en haat.

We zijn het zo gewoon te betalen voor wat ons te beurt valt, dat de angst ervoor te moeten betalen ons ervan weerhoudt het te geven. Het is niet voor *niets* dat de economische wet van vraag en aanbod het overleven bepaalt van de meest diverse volkeren van de planeet.

Laten we ophouden met het minachten van onze capaciteit om een nieuw leven uit te vinden. Alles wordt aangeboden, we zijn niets verschuldigd, want het is aan ons om te geven wat ons werd gegeven. Dat is het principe waarop de menselijke gulheid steunt.

Het geëconomiseerde leven is een overleven onderworpen aan de wetten van de handelswaar. Daarom impliceert het recht op overleven, uit noodzaak, ook plichten. Het leven daarentegen, kent alleen rechten zonder tegenprestatie. De almacht van het leven betekent het einde van de economische tirannie, het herroepen van het "hebben", dat zijn hand al uitsteekt om op de vingers te worden getikt.

Het eigen geluk verzekeren is niet bezwijken, noch voor het egoïsme van de manipulators, noch voor het egotisme van de snoevers. Alleen de gezamenlijke transmutatie van mezelf en van de wereld kan me boeien. Ik heb maar één passie, en ze draagt alle andere in zich, dat "vanuit de grond van het hart" een dergelijke transformatie zich in haar oneindigheid voltrekt.

Ik verzucht naar de metamorfose van de mens in menselijk wezen, want het menselijk wezen overleeft in ons in afwachting om eindelijk te leven. Het is wat we allemaal blijven en wat in ons allemaal blijft, hoe hard we ook proberen het te ontkennen of te negeren.

De revolutie van de menselijke soort is niets anders dan de verzoening van de mens met zijn wording. Zal ze de landbouw- en handelsrevolutie te niet doen die, op een dag, nog niet zo lang geleden, haar de wonde heeft toegebracht van een door haar en tegen haar gemaakte geschiedenis? We hebben te lang onze energie verspild in een vruchteloze strijd tegen een ziekelijk lot, dat ons tot niets vermorzelde. We richten onze krachten nu op een te bouwen bestemming, de materialen ervan zijn de verspreide fragmenten van een onsterfelijk leven.

Tegen het weeë herkauwen van samenhorigheden die het individu herkennen aan een godsdienst, een natie, een volk, een stam, een ideologie, wens ik te herhalen dat er slechts één identiteit telt: eerst en vooral een menselijk wezen zijn.

Misschien beleven we een gezamenlijke renaissance van de natuur en van de mens. Alsof de woede van de zo lang getergde aarde en de hebzucht beetje bij beetje naar verzachting smachtten onder de invloed van een bondgenootschap dat tot op onze dagen onvoorstelbaar blijft. Alsof die woede, bevrijd van haar eeuwenoude slavernij, een weer opstaan aankondigde van dat vrije en levende wezen dat de mensen in zichzelf hebben bedolven. Alsof het einde van de uitbuiting van de bodem en de ondergrond, opgelegd door het hemels mandaat van de geest, het

huwelijk tussen hemel en aarde vierden. Alsof de vereniging van het menselijke wezen met zijn lichaam en met al zijn chthonische elementen, eindelijk de ketting verpulverde, gesmeed door de godsdienst ten profijt van de Goden en hun trawanten, om plaats te maken voor een osmotische relatie, voor een universele symfonie waar elke noot, verbonden (*relié*) met het geheel de oorspronkelijke betekenis van de *religie* herstelt.

Probeer het dogma van de oorspronkelijke zwakte van de mens zich meestal niet te bewijzen door beroep te doen op die depressieve toestanden waar niemand aan ontsnapt en die door ziekelijke verbeeldingen worden uitvergroot, de twijfels vergroten, onredelijke angsten inboezemen? Zijn we niet het slachtoffer van een bedrieglijke interpretatie van het biologische ritme waar uitbundigheid en melancholie mekaar afwisselend opvolgen, gehoorzaamend aan een beweging van systole en diastole? De voorrang van het perspectief van de dood dramatiseert de effecten van een natuurlijk ritme in die mate dat ze het ritme verstoren door de depressieve toestand te benadrukken ten nadele van het genot waarvan het vluchtige karakter wordt benadrukt. Het perspectief van de dood is een gevolg van onze ontaarding.

Ten prooi aan onverwachte aanvallen van melancholie, heb ik herstel gevonden in het analoog oproepen van de getijden. Zijn we niet als een verloren golf in de oceaan van het leven, onderworpen aan eb en vloed, het opeenvolgen van vreugde en verdriet, uitgelatenheid en neerslachtigheid, levendigheid en lethargie?

We zijn niet afhankelijk van een goed of van een slecht gesternte, nog minder van een wispelturige voorzienigheid, van een goddelijke tussenkomst, noch van een natuur die ervoor zorgt dat haar weldaden worden betaald. We maken deel uit van de vitale oceaan die zich nu eens terugtrekt, dan weer opkomt.

De getijdenzone laat bij eb op het strand de wrakken en brokken achter, die het hoogwater in haar geheime diepten verstopt. Vandaar de indruk

brutaal overvallen te worden door een horde sombere gedachten, ontoegeeflijke gevoelens, ongezonde verbeeldingen die, zodra de opkomende stroom van het leven ze overspoelt, ophouden ons lastig te vallen, afzwakken en verdwijnen.

Amper heeft de vitale stroom zich teruggetrokken of de niet gelouterde bestialiteit siddert in de opstoot van onze emoties. Op haar weg verstrooit ze de brokstukken van onvoldane of dode passies, die getuigen van onze ontaarding en waarvan de vlekken verleden, heden, toekomst bezoedelen.

Het humeur dat ons, zonder aanwijsbare oorzaak, doorschudt en rondslingert, is niets anders dan een voortdurende oscillatie van vooruitgaan en terugtrekken. We hebben er alle voordeel bij de beweging te volgen, zoals een zwemmer in zee zich bedreven *één* maakt met de golf.

Vloed wist onze kwellingen, onze onredelijke angsten, onze ziekelijke dwang niet uit, ze bedekt ze met een vitale kracht die kneedt en verlicht. Waarom geen beroep doen op die sterke momenten van het leven om dat menselijke bewustzijn te helpen onze residuele dierlijkheid op te nemen om ze te aanvaarden en te overstijgen? Dit is geen buitengewone oefening. Welke geliefden hebben het plezier niet ervaren de genitale eenvoud van het paren te louteren tot een verliefde passie?

De beste manier om nooit te verzaken aan de weldaden van het leven, is ze zonder verzaken te willen, alsof het ons toekennen ervan deel uitmaakt van de inherente gulheid van haar natuur. Maar dan moeten ze wel worden geïnvesteerd in de rijkdom van het "zijn", niet in de geprogrammeerde aflossingen van het "hebben".

Elke vorm van cultus heiligt. Het leven is geen heilig voorwerp. Het heeft niets te maken met ritueel, met respect, met mystieke of contemplatieve visioenen. De vitale energie eist niets anders dan te worden bevrijd van de uitbuiting en van het economische systeem die haar gebruik beletten.

Het bondgenootschap tussen het wezen dat zijn menselijkheid ontdekt en de natuur zal de onuitputtelijke kracht van het levende openbaren.

De natuurlijke gulheid geeft alles in bulk, aan ons om het kaf van het koren te scheiden om het betere deel van het aardse manna te oogsten.

Het geheim van de liefde, steeds opnieuw herbegonnen, schuilt in haar fusie met de liefde voor het leven. Ze ervan scheiden, is ze beroven van haar zwaartepunt.

Laat niemand beslissen over de levensdraad van je bestemming, en laat niemand die spinnen voor jou. Zorg ervoor als enige te beslissen, in de zekerheid dat er in jou ook vijandige en oplossende krachten werkzaam zijn. Hou koers zo dicht mogelijk op het leven, en wees er zeker van dat het, tussen gevaren en gelukstreffers in, aanwezig is, daar in jou, zelfs als de dood langs je scheert.

Twijfelend en rondtastend hebben een aantal praktische deducties me geholpen om minder blindelings het existentiële labyrint te doorlopen. Die doolhof waar het lichaam en haar bewustzijn zich proberen te verenigen in een levenselan om de samenzwering te verbreken van wat hen scheidt en vernietigt. Het gaat niet om een toverformules noch om een receptenlijstje. De steun die ik er uit heb gehaald zal pas heropleven als jullie er wat van maken.

- Begeer alles, verwacht niets terug
- Neem van niemand de maat, ook van jezelf niet. Geen enkel leven berekent zich.
- Vergelijk je met niets of niemand. Elk wezen is uniek. Alleen het "hebben" gebruikt een balans en weegt iedereen als een handelswaar.
- Wees het menselijk wezen dat je wordt.
- Het leven geeft wat je het geeft.

- Wees in het aanbod, niet in de vraag.
- De echte belevenis heeft lak aan de voorstelling.
- Het leven kwalificeert, het overleven kwantificeert. De kwaliteit haalt het op het aantal.
- De intentie baant de weg van de begeerte.
- Wat uit de grond van het hart wordt begeerd, heeft de neiging zich te voltrekken.
- Het overleven kan zich slechts de praatjes makende intelligentie voorstellen. Het leven is de triomf van de gevoelige intelligentie. De eerste betaal je, de tweede krijg je.

Laat niemand toe je bevelen te geven! Verban uit je omgeving al wie gebruik maakt van misprijzen of van arrogantie. Hoed je voor respect. Als het bedwingen van honden, van wolven, van wilde dieren, een geest van dominantie en een feilloze autoriteit vereist, dan is het dwingen van zijn gelijke om een bevel op te volgen, een regressie naar het dierlijke stadium.

Geen enkele menselijke maatschappij zal het daglicht zien zonder de macht uit te roeien die een man of een vrouw zich over een ander toe-eigent.

Tegenover de angst en de stortvloed aan wilde gevoelens, overtuig ik mezelf om zoals Orpheus af te dalen in de Erebus van mijn niet te controleren ontroeringen om langzaam weer te stijgen naar die lichten van het bewustzijn die, hoe onzeker en flikkerend ook, *weerkaatsen én tot nadenken stemmen*.

Om me niet te hoeven omdraaien naar Eurydice, met zekerheden die ik niet heb, zorg ik ervoor ze voor mij te houden, en er alle liefde van de wereld op te vestigen.

Dat jullie, ongeacht jullie bezigheden, erin mogen slagen jullie passies te harmoniseren en in jezelf het zwaartepunt mogen ontdekken waaruit de harmonie van de wereld straalt en zich voortzet. Het Grote Werk van de existentiële alchemie schuilt in de transmutatie en in het louteren van elk ogenblik.

Wie leert van zichzelf te houden heeft geen les nodig om van anderen te houden. Het geluk dat zich voortzet, verwijdert het ongeluk. Als het verandert in "hebben", geeft het aanleiding tot hatelijke afgunst en wordt het vernietigd.

Wat de mensen aanzet om met de hoogste vastberadenheid mekaar te bevechten, onder welk voorwendsel ook, is de verveling, en voornamelijk de verveling omwille van het eigen bestaan dat werd onthouden. Ze voelen zich zo ontdaan van leven dat ze niet ophouden het van anderen af te nemen. Het is een machtige partij van de dood, waar iedereen smacht naar zijn huwelijk met het niets, en toch is het leven nog sterker. Dat is de gok waar elke dag ons voor stelt.

Hoe kunnen we ons ontdoen van die krukken die de godsdiensten en de ideologieën verkopen aan de gehandicapten die ze van kindsbeen af verminken, als het niet het verspreiden van de overtuiging is – in zoverre dat ze de gedachte, het lichaam en de zeden doordringt – dat het leven geen voorwerp tot uitbuiting is, dat niets ervan kan worden verhandeld, dat het geen plaats biedt aan schuld en boete? Het gaat slechts om het leven dat met gulle hand zaait zodat iedereen zijn mens-zijn uit elk graantje tot vrucht kan brengen.

Wees op je hoede voor wie tegen de barbarij vecht zonder de basis te leggen van een maatschappij die uit het geluk de mogelijkheid put die barbaarsheid af te schaffen. Hoe kunnen gewapende groepen, zelf doordrongen van een militaire geest, een dictatuur overwinnen?

“Waak erover dat de vijand die je bestrijdt niet reeds in jou nestelt!” Deze voorzorgen moeten ons aanzetten niet de mensen aan te pakken, maar de systemen die de mensen manipuleren.

Dat het verouderen en de dood het op een dag van me zullen halen, kon me nooit overtuigen van hun onafwendbaarheid. De handelsbeschaving heeft de wereld vervalst en zich van aard vergist door het leven te mechaniseren. Hier staan we nu, voor haar laatste trekkebenen, voor de belachelijke en pathetische paradox van een overleven dat comfortabeler is dan ooit en van een o zo lethargisch leven dat ter verstrooiing genoeg heeft aan een dodendans.

Onder het scalpel van de wetenschappen geeft het mechanisme van het lichaam meer en meer geheimen prijs. De geneeskunde boekt vooruitgang in de kunst van het galvaniseren van de gezondheid zodat iedereen beroep kan doen op een efficiënt rendement op de arbeidsmarkt. Ook de chirurgen van de ziel hinken niet achterop. Het zou toch allemaal veel beter zijn als de mensen zoals auto's voor een onderhoud kunnen rekenen op kundige en gewetensvolle garagehouders.

Maar de realiteit is anders. De mechanische reacties zijn net wat onze levensimpulsen breekt en ontaardt. De dominante therapieën zijn onwetend over en verbergen de mate waarin we zijn opgebouwd uit ongekende werelden. Wat is er gekend over wat in ons leeft, oorzaak van plotselinge angsten, paniek, gelukzaligheid en vreugde?

Onze spelonken zijn bevolkt met monsters die ernaar snakken te worden gepaaid. Waar komen die anders vandaan, dan uit de zolder van onze grote woonst, waar de hersenen, ontworpen om immense territoria te ontdekken en te bevruchten, werden herleid tot hun simpelste uitdrukking, gekoloniseerd door de geest van de predatie, geconditioneerd om natuurlijke driften, dierlijke emoties, het vulkanisme van de zintuigen te onderdrukken?

De officiële even goed als de alternatieve geneeswijzen ontsnappen niet aan de economie die de vitale kracht herleidt tot een overleven, ontworpen voor de arbeid. Alleen de wil om voor zichzelf een bestemming te scheppen, is in staat de wilde oprispingen van onze frustraties onder woorden te brengen om ze in te wijden in de taal van het menselijke zonder aan vurigheid in te boeten. Neen, het is geen gemakkelijke opdracht je begeerten te leren kennen en de door tegenwerkingen naar de dood gekeerde, weer tot leven te brengen, maar het is een passie die alle andere leven in blaast.

Er rijzen ongewone vragen op die de oude en hedendaagse concepten en wetenschappen op de helling zetten. Hebben de organen een bewustzijn? Hoe zit dat met de viscerale hersenen, met de intercellulaire communicatie, met de macht van de autosuggestie, van de placebo's, van de tijd los van het dogma van het onvermijdelijke verloop? Wat zijn onze dromen, doordrongen van en ontsprongen uit de verbeelding, hoe werken de effecten van resonantie en de velden van coherentie? Tot op welke hoogte condenseert ons bestaan de lijn van de generaties waaruit we stammen en bevat het de kiem van de komende generaties? Aan de hand van welke alchemie transmuteert onze bestemming de begeerten die ons nauw aan het hart liggen? Wat vermag de energie van de vluchtige en van de volgehouden begeerte? Hoe ben ik, op één of ander moment, mijn eigen vijand?

Alleen het bondgenootschap met wat we in ons dragen aan meest universeel levende, kan hierop antwoorden.

Onze verwantschap met het dierenrijk herontdekken, is ons opnieuw verzoenen met het beest in ons, het louteren in plaats van het te onderdrukken, te verdringen en te veroordelen tot de wreedheden van de bewustwording ervan. Onze humanisering impliceert de erkenning dat het dier het recht heeft zijn eigenheid te leven.

Het afschuwelijke gebroed van moordenaars van mannen, vrouwen, kinderen kan niet anders dan verdwijnen. En met hen, de moordenaars van dieren, bomen en landschappen.

Dan komt de tijd van de grote verzoening met de beesten en – wie weet? – van de beesten onderling. De tijd van het bondgenootschap met het lichaam, met het leven dat de aarde in zich draagt, zoals de vrouw – haar analoge dubbelganger – die haar begeerte zal omhelzen om in volle bewustzijn voort te planten.

Niets kan meer ingaan tegen mijn bedoelingen dan het gevoel te hebben van een volbrachte taak. Elke dwang verafschuw ik. Anderzijds ben ik bewust dat heel mijn wezen een “wezensdrang” is, van zodra de begeerte opduikt en erover mijmert zich voort te zetten naar haar voltooiing. Het is die wording die me leven in blaast en, vanuit die dromerige condensatie van de tijd onder invloed van de begeerte, er voor zorgt dat de toekomst me tegemoet komt, me haar gelukkigste emanaties aanbiedt en met haar welwillendheid mijn heden voeding geeft.

Aan de antipoden van de tragiek – die de *tragos* oproept, die arme gevilde bok – en van de komedie, die de lach van de catharsis is, vorder ik alleen en omgeven door ontelbare schepsels, aanwezige en in aantocht, die de grote zaaister van het leven naar alle winden werpt en die ik met een moeizame en hartstochtelijke onhandigheid verzamel. Elk schepsel is de egregor die de totaliteit van de singuliere, collectieve en universele levenskrachten in zich kanaliseert.

Laat de poëzie van het leven ons absolute wapen zijn! Want ze boeit zonder gevangen te nemen, ze geeft en wordt niet genomen, ze verspreidt een roeping voor het geluk die de noodzaak om te doden herroept.

Men is onbevredigd omdat men niet onbevredigbaar genoeg is.

De geschiedenis is afkomstig uit een tegenstrijdigheid. Ze is gemaakt door de mens en tegen hem. Ze heeft hem verraden door zijn natuurlijke

evolutie af te leiden. Ze heeft zijn overgang verhinderd van het dierlijke naar het menselijke en hem uit elkaar getrokken tussen twee toestanden die nooit ophielden zijn bestaan te verscheuren. Het behoort jullie toe de mens uit het voorgeborchte te halen waar hij wegwijnt en hem zijn ware bestemming terug te geven. Die taak is minder zwaar dan de gemakkelijke grootspraak laat vermoeden. Het volstaat de universele beweging te vervoegen van de groeiende aantallen die smachten naar de almacht van het leven.

Ik heb geen andere ambitie dan voort te leven onder de vorm van die tijdloze en vluchtige glimlach die Lewis Carroll toeschreef aan de Cheshire kat. Verwacht je er aan dat die opduikt wanneer je vol overgave je weg baant in een wereld waar het zijn de plaats van het hebben heeft ingenomen.

Vanuit het Pays des Collines, 5 oktober 2011.

Vertaling vanuit het Pays des Collines,

Geert Isidoor Carpels, 21 augustus 2019.

